

Stichting
Will Niemeijer
Pensioenfonds

Stichting Will Niemeijer Pensioenfonds
Paterswoldseweg 43
Postbus 41, 9700 AA Groningen
Telefoon: 050 3664386

Ingeschreven in het Handelsregister van
de Kamer van Koophandel onder nummer 41009543

Verslag over het boekjaar
1-1-2013 t/m 31-12-2013

Inhoud

	Pagina
Meerjarenoverzicht	5
Verslag van het bestuur	
Organisatie	7
Pensioenen	11
Risicoanalyse en -beheersing	22
Beleggingen	29
Samenvatting actuariel verslag	33
Verantwoordingsorgaan	
Verslag van het Verantwoordingsorgaan over het jaar 2013	39
Reactie van het bestuur	39
Visitatiecommissie	
Stand van zaken opvolging bevindingen visitatiecommissie	41
Jaarrekening	
Balans per 31 december	44
Staat van baten en lasten	46
Kasstroomoverzicht	48
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	49
Toelichting op de balans per 31 december	56
Toelichting op de staat van baten en lasten	63
Risicoparagraaf	68
Overige gegevens	
Gebeurtenissen na balansdatum	79
Resultaatbestemming	79
Uitvoering	79
Actuariële verklaring	80
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	81
Bijlagen	
Aangesloten ondernemingen per 31 december	83

Meerjarenoverzicht

	2013	2012	2011	2010	2009
Aantallen					
Actieve deelnemers (inclusief arbeidsongeschikten)	299 ¹⁾	312	341	360	385
Gewezen deelnemers	452	475	498	568	595
Pensioengerechtigden	659	657	638	626	605
Totaal	1.410	1.444	1.477	1.554	1.585
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Toeslagen					
Indexatie actieven	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Indexatie inactieven	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Beleggingen voor risico pensioenfonds					
Belegd vermogen ²⁾	186.123	184.383	162.597	150.937	136.929
Beleggingsopbrengsten	4.181	22.906	13.589	15.986	10.027
Beleggingsrendement totale portefeuille ³⁾	2,5%	14,2%	9,2%	11,8%	7,5%
Benchmarkrendement ³⁾	1,2%	12,1%	11,9%	11,6%	8,0%
Gemiddeld rendement afgelopen 5 jaar	9,0%	7,7%	4,9%	4,0%	4,2%
Gemiddeld rendement afgelopen 10 jaar	6,6%	7,2%	5,1%	4,3%	3,7%
Reserves					
Algemene reserve	16.104	6.660	-564	5.556	5.189
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	171.147	178.494	164.313	147.400	136.275
Overige technische voorzieningen	1.265	1.303	1.157	1.038	696
Totaal technische voorzieningen	172.412	179.797	165.470	148.438	136.971

1) Inclusief 19 arbeidsongeschikte deelnemers.

2) Voor meer informatie wordt verwezen naar de toelichting op de balans.

3) Inclusief valuta-afdekking. Het benchmarkrendement over 2010 en 2011 is aangepast, zodat het beleggingsrendement en het benchmarkrendement op dezelfde grondslagen zijn gebaseerd.

	2013	2012	2011	2010	2009
Gemiddelde duration	14,1	14,7	14,8	14,0	13,0
Afgeleide rente o.b.v. rentetermijnstructuur (RTS) ¹⁾	2,67%	2,35%	2,72%	3,43%	3,83%
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	5.454	5.645	4.630	4.617	8.342
Pensioenuitkeringen	6.529	6.627	6.752	6.661	6.163
Vermogenssituatie en solvabiliteit ²⁾					
Pensioenvermogen	188.516	186.457	164.906	153.994	142.160
Pensioenverplichtingen	172.412	179.797	165.470	148.438	136.971
Aanwezige dekkingsgraad ²⁾	109,3%	103,7%	99,7%	103,7%	103,8%
Vereiste dekkingsgraad ³⁾	111,2%	111,0%	111,8%	114,8%	111,7%

1) De afgeleide rente is de vaste rekenrente die resulteert in exact dezelfde technische voorziening ultimo boekjaar als de marktwaardevoorziening op basis van de DNB-rentetermijnstructuur.

2) De berekening is opgenomen op pagina 59. Het betreft hier niet de reële, maar de nominale dekkingsgraad.

3) Er is getoetst o.b.v. de feitelijke beleggingsmix, behalve in 2011. Toen was de strategische beleggingsmix bepalend.

Verslag van het bestuur

Organisatie

De Stichting Will Niemeijer Pensioenfonds (verder in dit verslag aangeduid met 'SNP', 'pensioenfonds' of 'fonds') is een rechtspersoon naar Nederlands recht, statutair gevestigd te Groningen. Het pensioenfonds stelt zich ten doel de pensioenovereenkomsten uit te voeren die de werknemers in dienst van Koninklijke Theodorus Niemeijer B.V. met hun werkgever vóór 1 januari 2010 zijn aangegaan. Deze overeenkomsten omvatten een toezegging omtrent ouderdoms-, overbruggings-, partner- en wezenpensioen, alsmede een voortzetting van de pensioenopbouw tijdens arbeidsongeschiktheid.

Het bestuur heeft eind 2013 een missie en een visie geformuleerd:

Missie

SNP wil een betrouwbare uitvoerder zijn van de pensioenovereenkomsten die BAT Niemeijer met de (gewezen) werknemers heeft afgesloten. Het pensioen en vermogensbeheer van het fonds moet daarbij (kosten)efficiënt, risicobewust en transparant worden uitgevoerd. De ambitie is om de koopkracht voor de deelnemers zo goed mogelijk te handhaven.

Visie

Binnen de pensioensector neemt de regelgeving en kostendruk verder toe. SNP streeft naar een goede pensioenvoorziening om de koopkracht van de deelnemers zowel nu als in de toekomst zo goed mogelijk te handhaven. Voor SNP als gesloten fonds is het voor een (kosten)efficiënte uitvoering op lange termijn noodzakelijk om te blijven kijken naar de mogelijkheden om een duurzame uitvoering van de pensioenovereenkomsten te waarborgen.

Het beleid van het pensioenfonds, de financiële opzet, de gehanteerde grondslagen en beschikbare sturingsmiddelen zijn gemotiveerd omschreven in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) –het bedrijfsplan– van het fonds.

De organisatie van het pensioenfonds bestaat uit het bestuur, de deelnemersraad, het verantwoordingsorgaan, de bestuurscommissie vermogensbeheer (verder te noemen 'BCV') en intern toezicht door middel van visitatie door een externe, professionele organisatie. De voornoemde fondsorganen worden hierna besproken. De voorzitter en secretaris zijn belast met het dagelijkse beleid van het fonds.

Bestuur

Het bestuur van het pensioenfonds was op 31 december 2013 als volgt samengesteld:

Leden, benoemd door de directie van de onderneming:

R.A. Schut (voorzitter tot 1 juli 2013)

W.J.L. Smink (voorzitter vanaf 1 juli 2013)

R. Viring

M.O.R. van Klinken (tot 1 december 2013 plaatsvervangend bestuurslid)

Leden, benoemd door de ondernemingsraad van de onderneming:

Y. Faber (secretaris, vicevoorzitter)

E. Tammens

G.C. van der Veen (tot 1 augustus 2013 plaatsvervangend bestuurslid)

Plaatsvervangend lid, benoemd door de directie:

Vacature

Plaatsvervangend lid, benoemd door de ondernemingsraad:

B. Castelijm (tot 1 augustus 2013 regulier bestuurslid)

De heer Koeckhoven is in 2013 afgetreden, zijn bestuurslidmaatschap eindigde per 1 december 2013. De heer Van Klinken, tot die datum plaatsvervangend bestuurslid van werkgeverszijde, is vanaf die datum als regulier bestuurslid benoemd. Voor de vacature van een plaatsvervangend bestuurslid, benoemd door de directie, is in december 2013 de heer Bolhuis als kandidaat voorgedragen. In de bestuursvergadering van januari 2014 is zijn voordracht door het bestuur goedgekeurd en is de voorgenomen benoeming bij De Nederlandsche Bank (DNB) ter toetsing voorgelegd. Vervolgens heeft de benoeming door de werkgever plaatsgevonden.

De heer Castelijm is per 1 augustus plaatsvervangend bestuurslid geworden en is per 1 januari 2014 afgetreden als bestuurslid. De heer Van der Veen is per 1 augustus als regulier bestuurslid benoemd. De vacature voor een plaatsvervangend bestuurslid, benoemd door de ondernemingsraad, is in afwachting van de ontwikkelingen in het kader van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen in eerste instantie enige tijd aangehouden. In de bestuursvergadering van december werd duidelijk dat de heer Faber zijn zetel als vertegenwoordiger van werknemerszijde beschikbaar stelde en voornemens was om zich kandidaat te stellen als vertegenwoordiger van pensioengerechtigden in het bestuur. Vervolgens is de ondernemingsraad gevraagd een kandidaat voor de vacature van plaatsvervangend bestuurslid voor te dragen. De ondernemingsraad is gestart met de selectieprocedure.

Voor het tekenen van alle stukken en akten waarbij het pensioenfonds partij is, zijn ingevolge artikel 11, lid 11, van de statuten de heren Smink en Faber als tekenbevoegd aangewezen. Indien in voorkomende gevallen noodzakelijk, wordt in overleg een plaatsvervanger aangewezen.

Het bestuur heeft uitsluitend bevoegdheden zoals vastgelegd in de statuten, de reglementen en de ABTN van het pensioenfonds. Het bestuur vertegenwoordigt het pensioenfonds in en buiten rechte en draagt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregelingen, zoals die door de onderneming Koninklijke Theodorus Niemeyer B.V. te Groningen tot 1 januari 2010 aan haar medewerkers is aangeboden, en voor het daarbij behorende pensioen-, premie-, toeslagen- en beleggingsbeleid. De statuten voorzien in een vrijwaring van de bestuursleden voor aanspraken die het gevolg zijn van vermogensschade, door handelingen of nalatigheid van het bestuur veroorzaakt. Het vorenstaande is ingegeven door de opvatting dat een zorgvuldig bestuur van het fonds de kans op schadeclaims en gerechtelijke procedures gering maakt en niet in verhouding staat tot de premie voor een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering.

Het bestuur kwam in het verslagjaar achtmaal bijeen. Voorts vergaderde het bestuur viermaal gezamenlijk met de deelnemersraad, waarvan tweemaal middels een informeel overleg. Daarnaast werden drie themabijeenkomsten gehouden, waaraan ook de leden van de deelnemersraad deelnamen. Tijdens de eerste themabijeenkomst heeft in het kader van het integrale risicomanagement een risico-inventarisatie plaatsgevonden. Hierbij is op basis van de FIRM-methode de impact van de risico's beoordeeld, zijn beheersingsmaatregelen benoemd en zijn de acties en de prioritering bepaald. Dit heeft als uitgangspunt gediend voor het in oktober 2013 vastgestelde risicomanagementbeleidsplan waarin is beschreven hoe met de geïdentificeerde risico's wordt omgegaan. In de tweede themabijeenkomst is door SPO een maatwerkopleiding verzorgd over het onderwerp 'besturen van een pensioenfonds'. Hierbij is aandacht besteed aan de Principes voor goed pensioenfondsbestuur (ook Pension Fund Governance genoemd) en

de ontwikkelingen die hierbij van toepassing zijn als gevolg van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen en de Code Pensioenfondsen. Ten slotte is in de laatste themabijeenkomst van 2013 de implementatie van het gekozen bestuursmodel aan de orde gesteld. Ook zijn tijdens deze bijeenkomst met het oog op de aanbevelingen van de visitatiecommissie en de vastgestelde Code Pensioenfondsen een missie en een visie opgesteld die in de navolgende bestuursvergadering zijn vastgesteld.

Ten slotte vonden informele contacten plaats met vertegenwoordigers van de ondernemingsraad.

Het bestuur is in het verslagjaar secretariaal ondersteund en geadviseerd door de heer Buist, in dienst van AZL.

Deelnemersraad

Het pensioenfonds kent een deelnemersraad die over taken en bevoegdheden beschikt conform de Pensioenwet. Er is nog sprake van een vacature voor de vertegenwoordiging van de gepensioneerden en slapers. Deze is vanwege het feit dat de deelnemersraad als orgaan van het fonds met de invoering van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen per 1 juli 2014 niet langer zal bestaan, niet ingevuld.

De samenstelling van de deelnemersraad was op 31 december 2013 als volgt:

Namens de gepensioneerden en slapers:

J.B.W. Jager (voorzitter)

T.A.A. Afman (secretaris)

H.R.D. Drent

Vacature

Namens de deelnemers:

H.E. Elzenga (plaatsvervangend voorzitter)

Mw. A. Vogelzang

H. Stevelmans

De deelnemersraad kwam in het verslagjaar viermaal in vergadering bijeen. Daarnaast nam de deelnemersraad –zoals gezegd– deel aan themabijeenkomsten.

Verantwoordingsorgaan

De samenstelling van het verantwoordingsorgaan zag er in het verslagjaar als volgt uit:

Namens de werkgever:

A.A.E. Dresen

Namens de deelnemers:

H.E. Elzenga

Namens de gepensioneerden:

T.A.A. Afman

Conform de Principes voor goed pensioenfondsbestuur heeft het bestuur aan het verantwoordingsorgaan verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid. De bevindingen van het verantwoordingsorgaan en de reactie daarop van het bestuur zijn in dit bestuursverslag opgenomen.

Intern toezicht

Minimaal eens in de drie jaar dient een pensioenfonds zich te laten visiteren. Eind 2012 is opdracht gegeven voor een visitatie met betrekking tot de jaren 2010 tot en met 2012. De opdracht tot visitatie is, evenals de eerdere visitatie, aan VCHolland verleend. Het in het begin van het tweede kwartaal van 2013 opgeleverde visitatierapport is met het bestuur besproken. Ook zijn de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan van de bevindingen van de visitatiecommissie op de hoogte gesteld. In de bestuursvergadering van oktober 2013 zijn de bevindingen van de visitatiecommissie behandeld. De acties die het bestuur heeft ondernomen naar aanleiding van de bevindingen zijn opgenomen in het hoofdstuk "Visitatiecommissie".

Bestuurscommissie vermogensbeheer

Het pensioenfonds kent een BCV met als doel het bestuur te adviseren over het beleggingsbeleid en om de activiteiten van de fiduciair vermogensbeheerder te controleren en monitoren.

De BCV was in het verslagjaar als volgt samengesteld:

E.P.M. Koeckhoven (voorzitter; tot 1 augustus)

Y. Faber

G.C. van der Veen (voorzitter; vanaf 1 augustus)

W.J.L. Smink (toehoorder vanuit bestuur)

J. Bolhuis (niet-bestuurslid; tot 1 januari 2014)

Vanaf het vierde kwartaal van 2012 zijn de heren Smink en Bolhuis als niet-bestuursleden gaan deelnemen aan de commissie. De heer Smink is na zijn benoeming als voorzitter van het bestuur als toehoorder deel blijven nemen aan de commissie. De heer Bolhuis heeft in verband met zijn (voorgenomen) benoeming als bestuurslid besloten om met ingang van 1 januari 2014 niet langer deel te nemen. Namens de vermogensbeheerder nemen mevrouw Schellekens en de heer De Groot, in hun rol van client advisors, aan de vergaderingen deel. Als relatiebeheerder heeft ING Investment Management ICS (Integrated Client Solutions), hierna ING IM ICS, de heer Bastings benoemd. De BCV vergaderde in het boekjaar viermaal. In het Reglement van werkzaamheden voor de BCV zijn onder meer de taken en bevoegdheden, de samenstelling en benoeming alsook de werkwijze van de BCV opgenomen. Verder zijn in het reglement de taken en bevoegdheden van de fiduciair beheerder vermeld.

Fondsadministrateur

De administratie van het pensioenfonds wordt sinds 1 januari 2010 uitgevoerd door AZL N.V. te Heerlen. AZL maakt onderdeel uit van de ING Groep. Met ingang van 1 januari 2013 is er, na afloop van het kapitaalcontract met Nationale Nederlanden, rechtstreeks een overeenkomst gesloten tussen het fonds en AZL voor wat betreft het pensioenbeheer.

AZL heeft over het gehele jaar elk kwartaal een administratieve rapportage opgesteld welke in de bestuursvergaderingen is besproken. Onderdeel van deze rapportage is een overzicht van de nakoming van de zogenaamde service level agreements (SLA's).

Herverzekeraar

Alle verplichtingen uit hoofde van overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's van het pensioenfonds waren in het verslagjaar geheel ondergebracht bij en overgenomen door Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N.V. (hierna: Nationale Nederlanden). Na afloop van het kapitaalcontract, dat eindigde op 31 december 2012, heeft het bestuur met Nationale Nederlanden overeenstemming bereikt over een nieuwe verzekeringsovereenkomst per 1 januari 2013, voor de duur van vijf jaar.

Fiduciair vermogensbeheer

De fiduciaire advisering vond in het verslagjaar plaats op basis van de fiduciair vermogensbeheerovereenkomst met ING IM ICS. Aan deze overeenkomst zijn de beleggingsrichtlijnen gehecht die in de plaats zijn gekomen van het Beleggingsplan. Met ingang van

1 januari 2013 is er, na afloop van het kapitaalcontract met Nationale Nederlanden, rechtstreeks een overeenkomst gesloten tussen het fonds en ING IM ICS voor wat betreft het fiduciair vermogensbeheer.

Overige uitbesteding van werkzaamheden

Naast de pensioenadministratie zorgt AZL voor secretariële ondersteuning van en advisering aan het bestuur door middel van een bestuursadviseur. Aan deze adviseur is tevens de voorbereiding van de bestuursvergaderingen en uitvoering van genomen besluiten toevertrouwd. Ten slotte is de bestuursadviseur belast met de coördinatie van aan andere partijen opgedragen werkzaamheden.

Actuarieel

De voorbereidende actuariële werkzaamheden en advisering zijn in het verslagjaar uitgevoerd door AZL Actuarieel. AZL Actuarieel heeft over het onderhavige boekjaar een actuariële rapport uitgebracht en de daarin opgenomen analyse ter beoordeling voorgelegd aan de certificerende actuaire. De certificering is opgedragen aan Sprenkels & Verschuren. De certificerende actuaire heeft een eigen oordeel gevormd over de uitgevoerde actuariële werkzaamheden en daarover een verklaring afgelegd. De scheiding van de onderscheiden actuariële werkzaamheden voldoet aan de voorschriften van de Pensioenwet.

Accountant

De controle van de jaarrekening is door het bestuur opgedragen aan PwC. De accountant heeft zijn bevindingen neergelegd in een accountantsverslag en deze met het bestuur besproken. Het bestuur heeft de opmerkingen in dit accountantsverslag ter harte genomen. PwC heeft een goedkeurende controleverklaring afgegeven.

Pensioenen

Algemene pensioenontwikkelingen

Op verschillende onderdelen van het aanvullende pensioengebied zijn veranderingen doorgevoerd of staat dit op korte termijn te gebeuren. De aangekondigde herziening van het Financieel Toetsingskader (FTK) en de inperking van het fiscale Witteveenkader raken de inhoud van de pensioenovereenkomst, de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen dwingt fondsbesturen hun governance onder de loep te nemen en de consultatie over de handhaving, dan wel aanpassing van de Algemene Pensioeninstelling (API) heeft betrekking op de feitelijke uitvoering van de pensioenregelingen. Daarnaast zijn er drie nieuwe, reeds aangekondigde wettelijke voornemens in de maak: aparte wetten over de pensioencommunicatie, over de invoering van het algemeen pensioenfonds en over de wijziging van het systeem van waardeoverdrachten. Deze voornemens moeten alle voor het einde van 2014 het Staatsblad bereiken. Het geheel van wetswijzigingen vraagt om een juiste prioritering. Hieronder wordt op enkele van bovengenoemde onderwerpen nader ingegaan.

Hervorming van het aanvullende pensioenstelsel

In het verslagjaar is nog geen duidelijkheid verschaft over de definitieve vormgeving van de herziening van het FTK en de invoering, als alternatief voor het huidige nominale stelsel, van de reële ambitieovereenkomst. Door De Nederlandsche Bank (DNB) is aangedrongen om, vooralsnog op basis van onvolledige informatie over de wettelijke voorschriften, tijdig voorbereidingen te treffen voor deze herziening. Na de consultatie over de herziening van het FTK heeft staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) op grond van de reacties op het consultatiedocument bekend gemaakt dat zij heeft besloten af te zien van het creëren van twee pensioenstelsels. Een wetsvoorstel voor de beoogde tussenvariant, die in de pensioensector kan rekenen op een breed draagvlak, zou aanvankelijk voor het einde van 2013 bij de Tweede Kamer worden ingediend. Dit is niet gehaald. Ondanks de vertraging in het wetgevingsproces blijft de invoeringsdatum van 1 januari 2015 al dan niet gedeeltelijk staan. Het bestuur heeft op basis van de oorspronkelijke planning in december 2013 een eerste versie van een transitieplan vastgesteld. In het voorjaar van 2014 is het transitieplan na indiening van het wetsvoorstel geactualiseerd.

Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen

Halverwege het boekjaar kwam de Wet versterking bestuur pensioenfondsen tot stand. De wet streeft er onder meer naar de deskundigheid van het bestuur te vergroten en het intern toezicht te versterken. Bovendien wordt beoogd om de taken en bevoegdheden van de bestaande fondsorganen te stroomlijnen. Dit kan onder meer worden gerealiseerd door middel van de introductie van twee nieuwe bestuursmodellen, ter vervanging van het huidige paritaire bestuursmodel. Het gaat dan om het zogenaamde gemengde bestuursmodel of one tier board en het onafhankelijk bestuursmodel. DNB ziet in de wetwijziging een goede gelegenheid voor de fondsbesturen om hun fondsorganisatie aan een kritisch onderzoek te onderwerpen en aan te passen aan de maatschappelijke veranderingen en eisen.

Na de totstandkoming van de wet is het invoeringstraject nader ingevuld. Omdat de aanpassingen in de fondsorganisatie met ingang van 1 juli 2014 operationeel moeten zijn en DNB een daaraan voorafgaande periode nodig heeft om de gewijzigde fondsdocumenten en wisselingen in het bestuur te beoordelen op deskundigheid en integriteit, dienen de voorbereidende werkzaamheden uiterlijk 1 april 2014 gereed te zijn. DNB gaat er in dit verband vanuit dat de fondsbesturen daarom nog voor het einde van het onderhavige boekjaar op hoofdlijnen weten voor welk bestuursmodel zij kiezen. Het bestuur heeft zich in het verslagjaar georiënteerd op het bestuursmodel dat het meest geschikt is voor het fonds. Naar aanleiding hiervan is besloten het paritaire bestuursmodel te handhaven. Een overweging hierbij is geweest dat het bestuur het huidige bestuursmodel, hangende de discussie over de toekomst van het fonds, voorlopig wenst voort te zetten. Daarnaast is het bestuur van mening dat het huidige model goed functioneert.

Een belangrijke wijziging voor SNP is dat de deelnemersraad niet langer zal blijven bestaan. Wel dient er in het bestuur een vertegenwoordiger van pensioengerechtigden te worden benoemd. Ook krijgt het verantwoordingsorgaan een deel van de bevoegdheden dat op dit moment nog aan de deelnemersraad toekomt. Voor de vertegenwoordiging van pensioengerechtigden in het bestuur is in januari 2014 een oproep gedaan onder de pensioengerechtigden. Ook onder de actieve deelnemers respectievelijk de pensioengerechtigden is een oproep gedaan voor kandidaatstelling van vertegenwoordiger(s) van deelnemers en pensioengerechtigden in het verantwoordingsorgaan. Gezien de ontvangen kandidaatstellingen zijn geen verkiezingen nodig gebleken. Voor de kandidaatstelling voor de vacature van een plaatsvervangend bestuurslid voor de vertegenwoordiging van pensioengerechtigden is in het 2e kwartaal van 2014 in Niemeyer Nieuws een oproep geplaatst.

Code Pensioenfondsen

Tegelijk met de Wet versterking bestuur pensioenfondsen zijn de Principes voor goed pensioenfondsbestuur d.d. 6 december 2005 van de Stichting van de Arbeid (STAR) vervangen door de Code Pensioenfondsen. Aan deze code die door de Pensioenfederatie en de STAR gezamenlijk is ontworpen, is ondertussen een wettelijke grondslag gegeven. Over de toepassing of uitleg, indien bepaalde normen niet worden nageleefd dan wel daarvan wordt afgeweken, zal in het jaarverslag over 2014 voor het eerst verantwoording worden afgelegd. Tijdens de themabijeenkomst in november 2013 zijn een missie en een visie opgesteld.

API-consultatie

Ook in het boekjaar 2013 blijven de bestuurlijke aspecten en een effectieve uitvoering van de pensioenregelingen tegen acceptabele kosten de aandacht van de fondsbesturen vragen. Diverse besturen van pensioenfondsen overwegen te liquideren dan wel zoeken naar samenwerking met andere fondsen. In dit kader zijn in het recente verleden andere uitvoeringsvehikels in het leven geroepen, te weten de premiepensioeninstelling (PPI), specifiek ten behoeve van de uitvoering van beschikbare premieregelingen, en het multi-opf. Als voorlopig sluitstuk van deze ontwikkeling zou de algemene pensioeninstelling (API) in een behoefte moeten gaan voorzien. De staatssecretaris vroeg de pensioensector dan ook om te reageren op haar vraag of de API een toegevoegde waarde kon betekenen ten opzichte van de bestaande en nieuwe uitvoeringsvormen. Op basis van de ontvangen adviezen heeft zij, in het begin van 2014, een voorontwerp van wet openbaar gemaakt, waarin ze een andere fondsorganisatie dan de API, het zogenaamd algemeen pensioenfonds (APF), voorstelt. Zij wil dit fondstype reeds met ingang van 2015 mogelijk maken. Het APF staat uitsluitend open voor pensioenregelingen die thans zijn ondergebracht bij ondernemingspensioenfondsen, niet-verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfondsen en verplichte beroepspensioenregelingen.

De Europese dimensie van de Nederlandse pensioeninstellingen lijkt steeds verder naar de achtergrond te raken. Niet alleen met betrekking tot de verzekeraars, ook een interne markt van pensioeninstellingen met grensoverschrijdende dienstverlening lijkt nog ver weg. Het bestuur houdt de verdere ontwikkelingen rondom het wetsvoorstel nauwlettend in de gaten.

Inperking van de fiscale facilitering van de pensioenopbouw in twee stappen

Met ingang van 1 januari 2014 zijn de maximaal toegestane opbouwpercentages voor middel- en eindloonregelingen neerwaarts aangepast en is vanaf 1 januari 2015 een verdergaande verlaging in het vooruitzicht gesteld. De lagere opbouwpercentages vanaf 2014 vallen samen met een verhoging van de pensioenleeftijd naar 67 jaar. In het hoofdstuk over de fondsspecifieke ontwikkelingen worden de pensioentechnische en administratieve aanpassingen als gevolg hiervan behandeld.

Om aan de Europese stabiliteitsnormen te voldoen, moet de Nederlandse regering bezuinigen op zijn overheidsuitgaven. De fiscale facilitering van de aanvullende, collectieve pensioenopbouw kon aan dit proces niet ontkomen. Daarom wordt met ingang van 2015 naar een verdergaande inperking van het Witteveen kader gestreefd. De wetgeving ter zake strandde echter in de Eerste Kamer. Inmiddels zijn, met instemming van de oppositiepartijen D66, ChristenUnie en SGP, de wijzigingsvoorstellen aangepast en eind mei 2014 aangenomen.

De lagere pensioenopbouw in de tweede pensioenpijler en de herstelplannen, die nog voor diverse pensioenfondsen van kracht zijn (na beëindiging van het kortetermijnherstelplan dient nog een versterking van de financiële buffers plaats te vinden), vallen in de tijd samen met een wens van de overheid dat pensioenfondsen –zoals gezegd– een bijdrage leveren aan het herstel van de Nederlandse economie. Er wordt een toenemend beroep op de vermogens van de pensioenfondsen gedaan, in te zetten bij de woningmarkt, het midden- en kleinbedrijf, duurzame energie en de infrastructuur. De Pensioenfederatie heeft het kabinet laten weten dat de pensioenfondsen in vrijheid moeten kunnen blijven beslissen over financieringsverzoeken en dat de gevraagde investeringen primair in het belang van de aanspraak- en pensioengerechtigden moeten zijn.

Convenant arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrijstelling

In het begin van het boekjaar hebben het Verbond van Verzekeraars en de Pensioenfederatie een convenant gesloten over de dekking van het arbeidsongeschiktheidspensioen en de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Aanleiding voor het sluiten van dit convenant is dat in de praktijk is gebleken dat zieke of gedeeltelijk arbeidsongeschikte werknemers moeizaam van baan wisselen. Als pensioenfondsen en verzekeraars het convenant volgen, wordt de arbeidsongeschiktheidsdekking op dezelfde wijze uitgevoerd en lopen werknemers zo min mogelijk verzekeringsrisico's als ze van werkgever wisselen. De pensioenuitvoerders dragen zodoende bij aan het bevorderen van de baanmobiliteit in Nederland. De voornaamste afspraak is dat een arbeidsongeschiktheidspensioen wordt gedekt door de pensioenregeling waarin de werknemer deelnemer was op de eerste ziekte dag, inclusief latere toenames in de mate van arbeidsongeschiktheid. Hetzelfde geldt voor de premievrijstelling wegens arbeidsongeschiktheid.

Toezichtontwikkelingen

De herziening van het FTK (nog geen ingediend wetsvoorstel) en de versterking van de pensioenfondsbesturen (voltooide wetgeving) zijn voor DNB aanleiding geweest om bij de besturen zogenaamde transitie- of stappenplannen op te vragen en enquêtes uit te voeren. Daarnaast publiceert de toezichthouder in toenemende mate Q & A's (vragen en antwoorden) over deelonderwerpen. De gedetailleerde antwoorden helpen de fondsbesturen enerzijds in het concreet maken van hun aanpassingen, maar tenderen anderzijds naar een rule based (in plaats van principle based) toezicht.

DNB heeft voor het onderhavige boekjaar wederom een duidelijk overzicht gepubliceerd van onderzoeken naar het functioneren van de pensioenfondsen. Zo heeft onder meer onderzoek plaatsgevonden naar de beheersing van de risico's van de uitbesteding van de pensioenadministratie, naar de renterisico's en de beleggingen in en waardebeoordeling van commercieel vastgoed, alsmede naar de kwaliteit van de rapportages. De onderzoeksactiviteiten van DNB nemen in omvang toe en hebben hun weerslag op de jaarlijkse, over de pensioenfondsen omgeslagen toezichtheffing.

Fondsspecifieke ontwikkelingen

Herstelplan

Gedurende het gehele jaar bleef het bestuur de ontwikkeling van de financiële positie van het fonds alert volgen. Dit mede aan de hand van de door AZL Actuarieel aangeleverde QuickScans en de RiskMaps. Dit zijn respectievelijk maandelijks en kwartaalgewijze dekkingsgraadrapportages. Voorts werd uitvoering gegeven aan het herstelplan. De werkgever heeft in juni 2009 toegezegd zorg te dragen voor het herstel van de dekkingsgraad van het fonds welke correspondeert met het minimum vereist eigen vermogen.

De daartoe noodzakelijke betalingsregeling houdt in dit verband in dat

- a. in de maand juli 2009 een eenmalige storting heeft plaatsgevonden van € 5 miljoen, en
- b. voor de jaren 2010 tot en met 2013 in de maand juli telkens € 1,25 miljoen zal worden gestort. Deze stortingen hebben inmiddels plaatsgevonden.

In de uitvoeringsovereenkomst zijn afspraken gemaakt over eventuele toekomstige bijstortingen. Deze zijn hierna opgenomen onder "Premiebeleid".

Begin 2014 heeft de jaarlijks verplichte evaluatie plaatsgevonden van de ontwikkelingen in het kader van het herstelplan ultimo 2013. Vanwege de verbetering van de financiële positie ultimo 2013 is uit de evaluatie begin 2014 gebleken dat geen aanvullende maatregelen benodigd zijn omdat er bij het einde van het kortetermijnherstelplan per 31 december 2013 niet langer sprake is van een dekkingstekort. De evaluatie is bij DNB ingediend en bestaat uit twee delen:

- terugkijken naar de realisatie in 2013, en
- vooruitkijken naar het toekomstig herstelpad met betrekking tot het langetermijnherstelplan op basis van de actuele dekkingsgraad ultimo 2013.

Het bestuur heeft in het hiervoor geschetste herstelplan in beginsel het bestaande beleid uitgevoerd, zoals neergelegd in de ABTN. Dit betekende dat (mede) over het onderhavige verslagjaar geen toeslagverlening aan de deelnemers, slapers en gepensioneerden kon plaatsvinden.

Er hebben in het verslagjaar geen inkomende waardeoverdrachten plaatsgevonden. De inkomende waardeoverdrachten die in behandeling zijn, bevinden zich alle in een fase in het proces waarbij de andere betrokken pensioenuitvoerder aan zet is. Van de uitgaande waardeoverdrachten die ultimo december 2013 nog in behandeling zijn, is het grootste deel in afwachting van een reactie van de ontvangende pensioenuitvoerder. In de overige gevallen is waardeoverdracht niet mogelijk omdat de overdragende fondsen in onderdekking verkeren en de waardeoverdrachten opgeschort zijn.

ALM-studie en continuïteitsanalyse

Door middel van een ALM-studie worden de beleidsuitgangspunten van het pensioenfonds bepaald met betrekking tot de pensioenen, de beleggingen, de premie en de toeslagen. Met behulp van een zogenaamde continuïteitsanalyse die tenminste eens in de drie jaar wettelijk verplicht moet plaatsvinden, wordt getoetst in hoeverre het gevoerde beleid tot de gewenste resultaten heeft geleid. De analyse geeft met name inzicht in de ontwikkeling van de financiële positie van het fonds en in de te verwachte realisatie van de toekomstige voorwaardelijke indexatie. Omdat de analyse afwijkingen van het beleid aan het licht kan brengen dan wel de verwachting kan voeden dat deze afwijkingen op langere termijn zullen ontstaan, is het bestuur in staat tijdig zijn beleid bij te stellen. In 2010 heeft een ALM-studie plaatsgevonden. Naderhand is begin 2011 een continuïteitsanalyse uitgevoerd.

Toekomstverkenning vanwege gesloten karakter van SNP

Vanwege het gesloten karakter van het fonds zal het aantal deelnemers in het fonds op termijn steeds verder afnemen. Mede daarom heeft de werkgever een projectgroep ingesteld voor het uitvoeren van een onderzoek naar mogelijke toekomstscenario's van SNP. Resultaat van deze verkenning is dat afgesproken is dat de pensioenfondsen die zijn verbonden aan de vestigingen Groningen en Amstelveen apart op zoek gaan naar passende oplossingen. In het najaar van 2013 heeft het bestuur daarom besloten om

een ALM-studie uit te voeren om het indexatiepotentieel van het fonds over een langere periode in kaart te brengen. Hiervoor is aan Ortec Finance opdracht gegeven. De resultaten van het onderzoek zijn in het voorjaar van 2014 gepresenteerd tijdens een bestuursvergadering. In de loop van 2014 zal hierover verdere besluitvorming plaatsvinden.

Differentiatie indexatiebeleid

Sinds begin 2012 wordt een gedifferentieerd indexatiebeleid toegepast. Het indexatiebeleid is vormgegeven in die zin dat het fonds de ambitie heeft dat de aanpassing van de pensioenaanspraken van de actieve deelnemers aan de loonontwikkeling blijft plaatsvinden. De ingegane pensioenen en de aanspraken van gewezen deelnemers worden aangepast aan de prijsindex (ofwel koopkrachthandhaving). De toe te kennen indexatie voor pensioengerechtigden en gewezen deelnemers zal bovendien nooit hoger zijn dan de toe te kennen indexatie voor actieve deelnemers.

Zelfevaluatie

Op 31 januari 2014 heeft het bestuur een zelfevaluatie uitgevoerd. Deze zelfevaluatie is wettelijk verplicht en daarom ook in de statuten vastgelegd. Tijdens de zelfevaluatie is teruggekeken op het functioneren over 2013 en daarnaast zijn de resultaten van de eind 2013 door het bestuur afgelegde SPO Competentiereflector besproken. De belangrijkste uitkomst van de zelfevaluatie is dat het bestuur over het algemeen goed functioneert. Verder kwam hieruit naar voren dat er meer aandacht moet worden gegeven aan de reflectie op bestuursbesluiten en de probleemanalyse en oordeelsvorming. Het bestuur heeft tijdens de zelfevaluatie afspraken gemaakt om deze competenties beter in te vullen.

Actualisering fondsdocumenten

In het voorjaar van 2013 zijn de pensioenreglementen aangepast om vanwege de stapsgewijze verhoging van de AOW-leeftijd, de deelnemers de mogelijkheid te bieden om het pensioen uit te stellen tot na de 65-jarige leeftijd.

In het najaar van 2013 hebben cao-partijen vanwege de inperking van het fiscale Witteveen kader per 1 januari 2014 besloten tot een aanpassing van de pensioenopbouw en de pensioenrichtleeftijd in de pensioenregeling. Ook is besloten de franchise te verlagen tot de wettelijk toegestane minimale franchise. Het pensioenreglement is hierop in de bestuursvergadering van december 2013 aangepast.

Fondsspecifieke ervaringssterfte

In 2012 heeft het bestuur, op aanbeveling van de certificerend actuaire, onderzoek gedaan naar de fondsspecifieke ervaringssterfte. Dit onderzoek is in het kader van de wijziging van de sterftegrondslagen naar de Prognosetafel 2012-2062 uitgevoerd. Om de fondsspecifieke ervaringssterfte te benaderen is een inkomensafhankelijke methodiek gehanteerd. Op basis van het onderzoek is voor het deelnemersbestand van SNP aangesloten bij de ervaringssterfte die is afgeleid van gegevens van het CBS voor de inkomenscategorie Hoog-Midden. Vanaf eind 2012 hanteert het fonds de Prognosetafel 2012-2062 en de ervaringssterfte Hoog-Midden. De fondsspecifieke ervaringssterfte wordt bij publicatie van een nieuwe prognosetafel geëvalueerd.

Overleg met de deelnemersraad

In het overleg met de deelnemersraad en door middel van tussentijdse informatieverstrekking zijn onderwerpen aan de orde gekomen, waarvan de belangrijkste in dit bestuursverslag worden genoemd. De deelnemersraad ontvangt alle notulen van bestuursvergaderingen, de rapportages van de vermogensbeheerder en administrateur, alsmede informatie over de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Overige relevante informatie wordt eveneens aan de deelnemersraad ter beschikking gesteld.

In het verslagjaar heeft de deelnemersraad adviezen uitgebracht over de actualisering van het financieel crisisplan, de keuze van het bestuursmodel en de aanpassing van het pensioenreglement. Ook over de vaststelling van de premie, de franchise en de toeslagen heeft de deelnemersraad advies uitgebracht. De deelnemersraad heeft het bestuur positief geadviseerd over het onderhavige jaarverslag.

Premiebeleid

Met ingang van 2011 is besloten de feitelijke premie te baseren op de gedempte kostendeekkende premie. Bij de premievaststelling voor 2012 is gebleken dat de gedempte kostendeekkende premie naar boven moest worden bijgesteld, omdat DNB in de situatie van een dekkingstekort eist dat de premie bijdraagt aan herstel. De feitelijke premie per 1 januari 2013 bedraagt 26,9% van de salarissom en draagt, net als de premie voor 2012, bij aan herstel. De werkgeversbijdrage bedraagt 26,9% van de salarissom verminderd met de deelnemersbijdragen.

De deelnemersbijdragen zijn als volgt:

Pensioenregeling 2004 en 2006:

Deelnemers betalen tot 1 april 2013 2,35% van de pensioengrondslag + 2,4% van het vaste jaarsalaris indien dit hoger is dan € 20.000,-. Met ingang van 1 april 2013 betalen deelnemers 3,10% van de pensioengrondslag + 2,4% van het vaste jaarsalaris indien dit hoger is dan € 20.000,-. De pensioengrondslag is bepaald op 12 x het maandsalaris, vermeerderd met 8% vakantietoeslag en 8,33% eindejaarsuitkering en eventuele ploegen- of afwijkende diensttoeslag en verminderd met de van toepassing zijnde franchise.

Het fonds stelt de door de werkgever aan het fonds af te dragen pensioenpremie op jaarbasis vast, op basis van hetgeen is beschreven in de ABTN. Vaststelling van de pensioenpremie over enig kalenderjaar vindt vóór 31 december voorafgaand aan dat kalenderjaar plaats. Indien de dekkinggraad van het fonds per 31 december van enig jaar onder de voor herstel kritieke dekkinggraad ligt, is de werkgever gehouden op dat moment een bijstorting te doen, zodanig dat de dekkinggraad van het fonds gelijk is aan de kritieke dekkinggraad. Indien de dekkinggraad van het fonds aan het einde van een hersteltermijn van een kortetermijnherstelplan onder de minimaal vereiste dekkinggraad ligt, is de werkgever gehouden op dat moment een bijstorting te doen, zodanig dat de dekkinggraad van het fonds gelijk is aan de minimaal vereiste dekkinggraad. Indien en zolang de dekkinggraad van het fonds tussen de minimaal vereiste dekkinggraad en de vereiste dekkinggraad ligt, kan jaarlijks een extra premie geheven worden bij de werkgever door het fonds.

Indexatiebeleid

In dit verslag worden de begrippen indexatie en toeslagverlening door elkaar gebruikt. Met beide begrippen wordt bedoeld de beoogde jaarlijkse verhoging van het pensioen met de gemiddelde stijging van de lonen of de prijzen.

Het bestuur is zich bij een besluit over toekenning van indexatie terdege bewust van de voorwaardelijkheid daarvan. In de communicatie over het indexatiebeleid wordt steeds helder aangegeven dat:

- de indexatie een voorwaardelijk karakter heeft;
- er geen recht bestaat op indexatie;
- het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst indexatie kan plaatsvinden;
- er geen geld gereserveerd is voor indexatie, en
- indexaties afhankelijk zijn van de beschikbare middelen.

Voor actieven geldt een voorwaardelijk toeslagbeleid met als maatstaf de structurele loonsverhoging zoals overeengekomen in de Collectieve Arbeidsovereenkomst.

Voor inactieven geldt tot en met 31 december 2011 hetzelfde voorwaardelijke toeslagbeleid als voor actieven. Met ingang van 1 januari 2012 is het voorwaardelijk toeslagbeleid voor inactieven gewijzigd in een voorwaardelijk toeslagbeleid met als maatstaf de prijsontwikkeling, voor zover de prijsontwikkeling niet hoger is dan de structurele loonsverhoging. De indexatie zal in enig jaar maximaal 5% bedragen.

Het bestuur behoudt zich het recht voor om toepassing van de indexatie geheel of gedeeltelijk achterwege te laten, indien de resultaten of de financiële positie van het fonds daartoe aanleiding geven. Op grond van de Pensioenwet dient bij een voorwaardelijke

indexatie een consistent geheel te bestaan tussen de gewekte verwachtingen, de financiering en het realiseren van de indexatie. De door de wetgever in dit verband gepubliceerde indexatiematrix ondersteunt het bestuur bij de vaststelling van het indexatiebeleid.

Uitvoering van het hiervoor beschreven beleid leidt ertoe dat vanwege een situatie van een reservetekort per 1 januari 2014 de pensioenaanspraken van de actieve deelnemers niet worden aangepast aan de jaarlijkse structurele loonontwikkeling, zoals overeengekomen in de cao van de werkgever Koninklijke Theodorus Niemeijer B.V. Dit gold tevens per 1 januari van de jaren 2009 tot en met 2013.

Voor de ingegane pensioenen van de gepensioneerden en de aanspraken van de gewezen deelnemers betekent dit dat deze per 1 januari 2014 niet worden aangepast aan de stijging van de consumentenprijsindex over het voorafgaande jaar. Tot 1 januari 2012 gold voor zowel actieve als inactieve deelnemers dezelfde voorwaardelijke indexatie.

Een en ander laat het volgende beeld met betrekking tot de achterstand in indexatie zien:

Voor actieve deelnemers:

	Loon- ontwikkeling	Toeslag o.b.v. loon- ontwikkeling	Toegekende toeslag	Cumulatieve achterstand (1-1-2013)	Cumulatieve achterstand (1-1-2014)
01-01-2008	0,75%				
01-04-2008	3,50%				
Toeslag 1-1-2009		4,28%	0,00%	4,28%	vervallen
01-01-2009	0,00%				
01-04-2009	1,50%				
Toeslag 1-1-2010		1,50%	0,00%	5,84%	1,50%
01-01-2010	1,00%				
01-07-2010	1,00%				
Toeslag 1-1-2011		2,01%	0,00%	7,97%	3,54%
01-01-2011	1,00%				
01-04-2011	2,50%				
Toeslag 1-1-2012		3,53%	0,00%	11,78%	7,20%
01-04-2012	2,00%				
Toeslag 1-1-2013		2,00%	0,00%	14,02%	9,34%
01-04-2013	2,50%				
Toeslag 1-1-2014		2,50%	0,00%		12,07%

Voor inactieve deelnemers:

	Loon- ontwikkeling/ prijsindex	Toeslag o.b.v. loon- ontwikkeling/ prijsindex	Toegekende toeslag	Cumulatieve achterstand (1-1-2013)	Cumulatieve achterstand (1-1-2014)
01-01-2008	0,75%				
01-04-2008	3,50%				
Toeslag 1-1-2009		4,28%	0,00%	4,28%	vervallen
01-01-2009	0,00%				
01-04-2009	1,50%				
Toeslag 1-1-2010		1,50%	0,00%	5,84%	1,50%
01-01-2010	1,00%				
01-07-2010	1,00%				
Toeslag 1-1-2011		2,01%	0,00%	7,97%	3,54%
01-01-2011	1,00%				
01-04-2011	2,50%				
Toeslag 1-1-2012		3,53%	0,00%	11,78%	7,20%
Minimum van CPI en loonontwikkeling					
01-04-2012 ¹⁾	2,00%				
Toeslag 1-1-2013		2,00%	0,00%	14,02%	9,34%
CPI					
okt 2012 - okt 2013	1,56%				
Toeslag 1-1-2014		1,56%	0,00%		11,05%

Op de financiële positie van het fonds wordt hierna afzonderlijk ingegaan.

Deskundigheidsbevordering

In het verslagjaar is bij de keuze van de themabijeenkomsten zoveel mogelijk ingespeeld op de informatieverzameling en verdieping met betrekking tot actuele pensioenonderwerpen. Voorts hebben bestuursleden deelgenomen aan seminars en bijeenkomsten van de Pensioenfederatie. Bovendien nam het pensioenfonds in het verslagjaar deel aan bijeenkomsten van een kring van Opf. Voor de leden van de BCV, heeft ING IM ICS enkele workshops georganiseerd. Verder wordt het bestuur periodiek op de hoogte gesteld over de pensioenontwikkelingen door middel van het document 'Pensioenitems' van AZL en diverse informatie van de Pensioenfederatie.

Het bestuur heeft in 2012 aandachtsgebieden verdeeld onder de leden van het bestuur. De aandachtsgebieden zijn ontleend aan artikel 30 van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling en nader omschreven in het deskundigheidsplan van SNP. Bij de verdeling van de aandachtsgebieden is aansluiting gezocht bij de deskundigheid van de individuele bestuursleden. In het voorjaar van 2014 is de verdeling van de aandachtsgebieden geactualiseerd.

1) Het prijsindexcijfer voor 2012 (CPI oktober 2011 - oktober 2012) bedraagt 2,87% en is derhalve hoger dan de structurele loonontwikkeling van 2%. Conform toeslagbeleid is de toeslag in enig jaar echter niet hoger dan de structurele loonontwikkeling.

In het najaar heeft het bestuur een competentietoets afgelegd. De resultaten hiervan zijn besproken bij de zelfevaluatie. Het opleidingsplan 2013 is ter gelegenheid van de benoeming van de heer Smink als voorzitter nader ingevuld en ook volgens planning uitgevoerd. Aan de hand van de resultaten hiervan is de deskundigheidsmatrix geactualiseerd. Dit heeft de basis gevormd voor de invulling van het opleidingsplan 2014, welke in het voorjaar van 2014 is vastgesteld.

Gedragcode en complianceverslag

De leden van het bestuur, plaatsvervangende leden en de leden van de BCV hebben in het verslagjaar wederom de zogenaamde gedragscodeverklaring afgelegd, waarin zij aangeven dat zij kennis hebben genomen van de inhoud van de vigerende gedragscode en verklaren dat deze code volledig is nageleefd en ook voor het komende jaar zal worden nageleefd. De desbetreffende verklaringen waren met ingang van het onderhavige verslagjaar gebaseerd op het door de pensioenkoepel Opf in 2008 geactualiseerde gedragscodemodel.

Tijdens het verslagjaar heeft het bestuur de heer Wiersma als compliance officer aangesteld, als opvolger van de heer Bolhuis. De voornaamste taken van de compliance officer omvatten het onafhankelijk toezicht op de naleving van de gedragscode en relevante wet- en regelgeving. De taken leiden onder meer tot toetsing van de naleving van de regels met betrekking tot onder andere koersgevoelige informatie en privé-effectentransacties door het bestuur en andere verbonden personen, betrokkenen of insiders van het pensioenfonds.

De organisatie en de werkwijze binnen het pensioenfonds is zodanig dat geen van de verbonden personen noch betrokkenen vanwege hun rol binnen het fonds kunnen beschikken over koersgevoelige informatie die vervolgens gebruikt kan worden voor privé transacties. De voor verbonden personen en betrokkenen beschikbare informatie is altijd openbaar.

In de periode dat de heer Wiersma als compliance officer was aangesteld, zijn hem uit de ter beschikking staande documenten geen omstandigheden bekend geworden, waardoor de naleving van wet- en regelgeving en de gedragscode in het geding is gekomen.

Actualisering ABTN

In het verslagjaar is de ABTN geactualiseerd, voornamelijk vanwege het besluit om te kiezen voor afzonderlijke contracten voor pensioenbeheer, vermogensbeheer en de risicoverzekeringen, alsmede de aanpassing van de pensioenregeling per 1 januari 2014. Ook het verbod op beleggen in clustermunitie is in het verslagjaar in de ABTN opgenomen. De deelnemersraad heeft positief geadviseerd over de voorgestelde wijzigingen.

Jaarplan 2014

Eind 2013 heeft het bestuur een jaarplan vastgesteld voor 2014. Het jaarplan wordt voorafgaand aan enig jaar opgesteld en heeft als doel om het bestuur een integraal overzicht te bieden van de activiteiten ter uitvoering van de verschillende plannen die bij het fonds in gebruik zijn, en de overige activiteiten die het fonds in het betreffende jaar dient uit te voeren.

Overige besluitvorming

Overige besluiten in het verslagjaar waren onder meer:

- vaststelling van het jaarverslag 2012;
- wijziging van managers van delen van de beleggingsportefeuille;
- vaststelling van de premie voor 2013;
- vaststelling van de begroting 2014.

Het bestuur heeft over de belangrijkste besluiten en andere pensioenontwikkelingen in het verslagjaar mededelingen gedaan in het personeelsblad Niemeijer Nieuws. Na vaststelling van het jaarverslag over 2012 is er aan het Niemeijer Nieuws een verkort jaarverslag over 2012 toegevoegd als losse bijlage.

De toezichthouders

Het pensioenfonds komt zijn periodieke rapportageverplichtingen volledig na.

Klachten en geschillen

In het verslagjaar zijn geen klachten en geschillen aan het bestuur gemeld.

Boetes en dwangsommen

In het afgelopen jaar zijn aan het pensioenfonds geen boetes of dwangsommen opgelegd, noch aangekondigd. Er zijn voorts door DNB geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, er is geen bewindvoerder aangesteld, terwijl evenmin de bevoegdheidsuitoefening door de verschillende fondsorganen aan toestemming van de toezichthouder is gebonden.

Financiële positie van het pensioenfonds

Financiën

De voorziening pensioenverplichtingen is, met toepassing van de berekening op basis van de marktwaarde, ultimo 2013 vastgesteld op € 172,4 miljoen (was ultimo 2012 € 179,8 miljoen). Het aanwezige vermogen bedroeg € 188,5 miljoen (was in 2012 € 186,5 miljoen), hetgeen resulteert in een aanwezige dekkinggraad van 109,3% (was eind 2012 103,7%). Aangezien deze dekkinggraad hoger is dan de minimaal vereiste dekkinggraad, maar lager dan de vereiste dekkinggraad is er niet langer sprake van een dekkingstekort, maar nog wel van een reservetekort. De ontwikkeling van de financiële positie van het fonds is in het verslagjaar maandelijks aan DNB gemeld.

Ontwikkeling dekkinggraad en evaluatie herstelplan

De dekkinggraad heeft zich in het verslagjaar, zoals uit onderstaande tabel blijkt, positief ontwikkeld.

DNB is over de evaluatie van het herstelplan ingelicht.

	Aanwezige dekkinggraad 2013	Verwacht conform herstelplan 2013
Primo 2013	103,7%	115,3%
Premie	0,7%	0,7%
Uitkeringen	0,2%	0,8%
Toeslagverlening	0,0%	-1,5%
Rentetermijnstructuur	2,8%	0,4%
Rendement	2,0%	1,7%
Overige mutaties	-0,1%	0,0%
Ultimo 2013	109,3%	117,4%

Uitvoeringskosten

In november 2011 heeft de Pensioenfederatie de Aanbevelingen uitvoeringskosten gepresenteerd. Hierin worden de pensioenfonds opgeroepen om de kosten van het pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten te publiceren. Deze kosten moeten naar de mening van de Pensioenfederatie volledig bekend zijn binnen het pensioenfonds en beschikbaar zijn voor deelnemers.

De aanbevelingen luiden als volgt:

- Rapporteer de kosten van pensioenbeheer in euro per deelnemer.
- Rapporteer de kosten van het vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen.
- Rapporteer separaat (eventueel geschatte) transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen.

Het fonds deelt de mening van de Pensioenfederatie en wenst volledige transparantie te realiseren ten aanzien van deze kosten. Dit gaat dus verder dan alleen de direct in de jaarrekening te verantwoorden kosten. Het transparant maken van alle kosten en mogelijk afzetten tegen een benchmark is daarbij een middel om de kosten verder te beheersen. Met onderstaand overzicht geeft het fonds gevolg aan de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Kostenoverzicht

	2013	2012
Pensioenbeheer		
Kosten in euro per deelnemer ¹⁾	€ 619,00	€ 461,30
Kosten in euro per deelnemer (alle deelnemers) ²⁾	€ 420,57	€ 309,56
Vermogensbeheer ³⁾		
(Geraamde) Kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,47%	0,45%
(Geraamde) Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,03%	0,01%

1) Kosten van het pensioenbeheer bestaan uit de kosten van uitbesteding, bestuurskosten en de kosten van toezicht. De totale kosten bedragen € 593.000,-. Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen dus niet mee. Dit in tegenstelling tot de methode 'normdeelnemer' waarbij elk type deelnemer een weging krijgt in het totale aantal deelnemers. Een pensioengerechtigde en een gewezen deelnemer kosten immers minder dan een actieve deelnemer.

2) Hier zijn de kosten verdeeld over alle deelnemers.

3) Kosten van het vermogensbeheer kunnen in twee categorieën worden onderscheiden. De eerste categorie betreft de kosten zoals die in de jaarrekening zijn verwerkt. Daaronder vallen de beheervergoeding van de vermogensbeheerder(s) en overige beheervergoedingen. Dit betreft een bedrag van € 350.000,-. De tweede categorie betreft kosten die rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn dus niet inbegrepen in de kosten van de vermogensbeheerder(s) zoals opgenomen in de jaarrekening en zijn geschat op € 529.000,-. De totale kosten vermogensbeheer komen daarmee uit op circa € 879.000,-.

Risicoanalyse en -beheersing

Inleiding

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioenverplichtingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen. In deze paragraaf wordt ingegaan op het beleid van het pensioenfonds en de risico's die het pensioenfonds bij de uitvoering van zijn taken loopt. Voor de wijze waarop deze risico's zijn afgedekt en een kwantificering van deze risico's wordt verwezen naar de risicoparagraaf in de jaarrekening.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur heeft zijn beleid verwoord in de ABTN. Algemene leidraad voor het uitvoeren van zijn beheertaken is risicomijdend operationeel management. Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid;
- premiebeleid;
- toeslagbeleid;
- herverzekeringsbeleid, en
- beleid ten aanzien van uitbesteding.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

Op basis van de uitkomsten van deze analyses stelt het bestuur jaarlijks beleggingsrichtlijnen vast, waarop het door het fonds uit te voeren beleggingsbeleid wordt gebaseerd. De beleggingsrichtlijnen zetten uiteen binnen welke grenzen en normen het beleggingsbeleid moet worden uitgevoerd, en richten zich op het beheersen van de belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Om te toetsen of het beleid op lange termijn tot de gewenste ontwikkeling leidt, voert het pensioenfonds ten minste eens in de drie jaar een continuïteitsanalyse uit. Het fonds heeft deze continuïteitsanalyse laatstelijk in februari 2011 laten uitvoeren door Ortec Finance.

Het risicomodel van DNB kent voor een aantal risicocategorieën vastgestelde scenario's ('schokken'). De hoofdletter 'S', aangevuld met een nummer achter een aantal risicocategorieën, vertegenwoordigt de code die DNB in het risicomodel voor de desbetreffende risicocategorie hanteert. Bij de berekening van het vereist eigen vermogen (buffers) past het pensioenfonds de standaardmethode toe op basis van de zogenaamde wortel formule ($S1$ t/m $S6$), aangevuld met een inschatting voor het concentratierisico ($S8$) en de risico's van actief beheer en leverage.

Het vereist vermogen wordt berekend op basis van zowel de feitelijke als de strategische beleggingsmix. Doorgaans wordt de hoogste van beide gehanteerd als zijnde het vereist eigen vermogen. Voor 2012 betekent dit dat toetsing plaatsvindt op basis van de feitelijke beleggingsmix.

Financiële risico's

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor eventuele toeslagverlening over de opgebouwde aanspraken en ingegane pensioenen. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het solvabiliteitsrisico bestaat uit de volgende risicocategorieën:

- renterisico (S1);
- zakelijkwaardenrisico (S2);
- valutarisico (S3);
- grondstoffenrisico (S4);
- kredietrisico (S5);
- verzekeringstechnisch risico (S6);
- liquiditeitsrisico (S7);
- concentratierisico (S8).

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren van de kasstromen.

	31-12-2013	31-12-2012
Duration van de vastrentende waarden (voor derivaten)	7,3	8,0
Duration van de vastrentende waarden (na derivaten)	9,7	11,0
Duration van de (nominale) pensioenverplichtingen	14,1	14,7

Ook de omvang van de vastrentende beleggingen ten opzichte van de verplichtingen is bepalend voor het renterisico. Indien op balansdatum de duration van de beleggingen aanzienlijk korter is dan de duration van de verplichtingen is er sprake van een zogenaamde 'duration-mismatch'. Bij een rentestijging zal de waarde van beleggingen minder snel dalen dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentetermijnstructuur), met als gevolg dat de dekkingsgraad zal stijgen. Voor het fonds geldt dat bij een rentedaling de waarde van de beleggingen minder snel stijgt dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Om de aanwezige mismatch te beperken, hanteert het fonds het beleid het renterisico middels derivaten gedeeltelijk (voor 70%) af te dekken (met een bandbreedte van 65% tot 75%).

Zakelijkwaardenrisico (S2)

De waarden van aandelen en onroerend goed zijn onderhevig aan marktfluctuaties. Fondsen die een deel van hun vermogen in dergelijke zakelijke waarden hebben belegd, lopen hierdoor (prijs)risico. De hiervoor bedoelde fluctuaties hebben altijd direct invloed op het beleggingsresultaat, omdat alle beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde, waarbij waardewijzigingen onmiddellijk worden verwerkt in het saldo van baten en lasten. Spreiding binnen de portefeuille (diversificatie) kan het risico dempen. Het risico

kan ook afgedekt worden door gebruik te maken van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures. Het fonds heeft strategisch 29% belegd in zakelijke waarden, verdeeld over vastgoed (3%) en aandelen (26%). De aandelenportefeuille is gespreid over verschillende regio's: Amerika, Europa, Azië en opkomende markten. Er worden geen derivaten gebruikt om de risico's verder af te dekken.

Valutarisico (S3)

Valutarisico betreft het risico dat de waarde van de beleggingen in vreemde valuta verslechtert als gevolg van veranderingen van vreemde valutakoersen. De kans dat de wisselkoers van vreemde valuta verslechtert ten opzichte van de euro betekent een risico voor een pensioenfonds omdat verplichtingen veelal in euro luiden en bezittingen (deels) in vreemde valuta. Dit risico is van belang voor zowel directe posities in een valuta, als voor beleggingen die gewaardeerd zijn in een andere valuta. Het beleid van het pensioenfonds is om het valutarisico (gedeeltelijk) af te dekken. In de beleggingsrichtlijnen is opgenomen dat, voor wat betreft de beleggingen in aandelen, het valutarisico van de US-dollar, het Engelse pond en de Japanse yen voor 75% wordt afgedekt. Eind 2013 wordt voor 26,6% (2012: 30,3%) van de beleggingsportefeuille belegd buiten de eurozone.

Grondstoffenrisico (S4)

Fondsen die beleggen in grondstoffen (commodities) lopen het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt. Het pensioenfonds belegt niet in grondstoffen en hoeft daarom geen buffers hiervoor aan te houden.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen, waarop het fonds vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee 'over the counter' (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars. Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen, waarmee het fonds transacties is aangegaan, niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten, waardoor het fonds financiële verliezen lijdt. Het kredietrisico wordt gemeten aan de hand van de spread ten opzichte van de swapcurve.

Een aantal zaken reduceren het kredietrisico:

- kredietrisico obligatieleningen: er wordt belegd in gespreide portefeuilles;
- kredietrisico OTC-derivaten: op wekelijkse basis vindt er uitwisseling van onderpand plaats met de tegenpartijen van OTC-derivaten.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

De verzekeringstechnische risico's zijn het langlevens-, overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico. Het belangrijkste actuariële risico is het langlevensrisico (het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen). Als gevolg hiervan is de pensioenvermogensopbouw niet toereikend voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van de AG-prognosetafel 2012-2062 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen. Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve'). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke lasten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het fonds heeft het nabestaanden- en wezenpensioen op risicobasis herverzekerd bij een externe, onder toezicht van DNB staande verzekeringsmaatschappij. Daarnaast is eveneens het arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico (her) verzekerd. De (her)verzekeringsovereenkomst is per 31 december 2012 beëindigd. Met de verzekeraar was een resultatendeling

overeengekomen. Het aan het einde van de contractperiode aan het fonds toekomend aandeel in het technisch resultaat zal na de uitlooperperiode van twee jaar tussen fonds en verzekeraar worden verrekend.

Met ingang van 1 januari 2013 heeft het fonds een risicoverzekering voor arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico afgesloten.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities, rekening houdend met directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

De volgende zaken zijn van belang met betrekking tot het liquiditeitsrisico:

- de uitgaande uitkeringen overtreffen het niveau van de premies, en
- ultimo 2013 zijn er voldoende obligaties die onmiddellijk te gelde kunnen worden gemaakt om een eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

Circa 3% van de portefeuille is belegd in het CBRE Eurosiris fonds (vastgoed). Deze belegging is niet op korte termijn liquide te maken.

Als onderpand voor de OTC-derivaten wordt gebruik gemaakt van staatsobligaties.

Concentratierisico (S8)

Grote posten binnen de beleggingsportefeuille zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van leningen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico. Het bestuur merkt als grote post elke post aan die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Deze posten zijn opgenomen in risicoparagraaf in de jaarrekening.

Inflatierisico

Het pensioenfonds kent een voorwaardelijk toeslagenbeleid en communiceert dit beleid, conform wettelijke voorgeschreven formuleringen, naar alle deelnemers, slapers en gepensioneerden. Door die communicatie is de kans zeer gering dat verwachtingen worden gewekt en juridische claims moeten worden gehonoreerd. Aangevoerd is dat het toeslagenbeleid, ook in financieel mindere tijden, consequent wordt uitgevoerd.

Niet financiële risico's

Sponsorrisico

Het pensioenfonds heeft een directe economische en contractuele band met de werkgever als sponsor van het pensioenfonds.

Deze afhankelijkheid vertaalt zich in risico's voor het pensioenfonds, de zogenaamde sponsorrisico's. Voorbeelden van sponsorrisico's zijn onder meer: faillissementsrisico, betalingsonmacht van de sponsor veroorzaakt door negatieve ontwikkelingen bij de sponsor, financieringsrisico, beëindiging van de relatie met de sponsor en belangenverstrengeling tussen het pensioenfonds en de sponsor.

Het bestuur is zich ervan bewust dat het fonds voor de financiering van de pensioenregelingen grotendeels afhankelijk is van bijdragen van de werkgever en derhalve van de bedrijfsresultaten van de onderliggende onderneming die zijn commerciële activiteiten ontplooit in de tabaksindustrie.

Omgevingsrisico

Hieronder worden risico's verstaan als gevolg van externe veranderingen. Gedacht kan worden aan veranderingen in de maatschappelijke wens om duurzaam te beleggen. Ook het niet naar behoren functioneren van mondiale financiële systemen (de internationale markten), waardoor bijvoorbeeld beleggingen niet langer verhandelbaar zijn en zelf, al dan niet tijdelijk, hun waarde verliezen, kan als een risico worden beschouwd. Het bestuur acht dit soort risico's voor het fonds niet beheersbaar.

Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico op verlies als resultaat van inadequate of foutieve interne processen, mensen en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Operationele risico's hebben een negatieve impact op een goede uitvoering van de pensioenregeling. Voor deze operationele risico's geldt wel dat een verregaande reductie onevenredig veel inspanning en kosten met zich mee kan brengen. Het bestuur heeft de operationele risico's beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties, die bij de uitvoering betrokken zijn, op de gebieden zoals interne organisatie, procedure, processen en controles en kwaliteit van de geautomatiseerde systemen. Deze kwaliteitseisen worden periodiek door het bestuur getoetst.

De operationele uitvoering geschiedt door AZL. Door AZL is een ISAE3402 rapportage afgegeven. Hiermee toont AZL aan het pensioenfonds én aan de accountant van het pensioenfonds aan dat de uitvoering van de in de rapportage vermelde processen 'in control' is. Ook de fiduciair vermogensbeheerder ING IM ICS heeft een ISAE3402 rapportage afgegeven. De ISAE3402 rapportages van beide partijen worden jaarlijks in het bestuur behandeld. Het bestuur is op grond hiervan van oordeel van de operationele risico's voldoende worden beheerst. Zie hierover ook de hierna volgende paragraaf over de uitbestedingsrisico's.

Uitbestedingsrisico's

Het bestuur heeft onder behoud van zijn verantwoordelijkheden een aantal werkzaamheden structureel uitbesteed. De uitbesteding van werkzaamheden aan een derde partij heeft tot gevolg dat het bestuur geen directe gezagsverhouding heeft met de personen die bij de derde partij feitelijk en dagelijks zijn belast met de uitvoering van die werkzaamheden. Het bestuur heeft daardoor geen rechtstreeks zicht op en voert geen directe controle uit op administratieve processen, zoals uitbetaling van pensioenen, pensioenberekeningen e.d.

Het bestuur erkent daarnaast dat aan de uitbesteding het risico is verbonden van discontinuïteit van de dienstverlening door AZL. Bij alle uitbestedingsactiviteiten conformeert het fonds zich volledig aan de regelgeving van DNB op het gebied van uitbesteding. Het fonds beschikt voor iedere extern uit te voeren activiteit over een uitbestedingsovereenkomst die voldoet aan artikel 34 van de PW. In voorkomende gevallen worden met de uitvoerende organisatie nadere afspraken omtrent procedures, processen, informatieverschaffing en te leveren diensten vastgelegd in een Service Level Agreement (SLA). In een SLA worden ten minste ook afspraken vastgelegd over de administratieve organisatie, de autorisatie en procuratiessystemen en de interne controle van de uitvoerende organisatie.

Om aan de behoefte van het bestuur aan zekerheid en daarmee kwaliteitsgaranties tegemoet te komen heeft AZL er enkele jaren geleden voor gekozen om gecertificeerd te worden volgens de richtlijnen van SAS70. Inmiddels bestaat SAS70 niet meer en is dit per 15 juni 2011 vervangen door de ISAE3402-rapportage. Belangrijke verschillen tussen beide rapportages zijn de vereiste verklaring van het management in de ISAE3402-rapportage, de zogenaamde management assertion, en daarnaast het uitvoeren van risicoanalyses. Daar AZL vanaf 2010 beschikt over een zogenaamde In Control Statement heeft de overgang naar ISAE3402 voor AZL weinig impact gehad.

Ook de ISAE3402-rapportage bestaat uit een type I en een type II verklaring en ook hier worden alleen processen beschreven welke de financiële verantwoording raken.

Ook voor 2013 heeft AZL een ISAE3402 type II rapportage en geeft de directie wederom een In Control Statement af. Het overleggen van de ISAE3402-rapportage komt tevens tegemoet aan de Beleidsregel 'Uitbesteding Pensioenfondsen' waarin DNB heeft vastgesteld dat een pensioenfonds dat zijn administratie uitbesteedt aan een uitvoerder verantwoordelijk is en blijft voor een juiste administratie. Voor de meeste relevante processen is een beschrijving van de AO/IC opgesteld, die heeft geleid tot een beschrijving van de beheersingsmaatregelen voor de betreffende processen.

Met ING IM ICS is een fiduciair vermogensbeheerovereenkomst afgesloten. In deze overeenkomst zijn onder meer afspraken gemaakt over periodieke rapportages en verantwoording aan het bestuur over uitgevoerde werkzaamheden en zijn zogenoemde service level agreements (SLA's) opgenomen. Binnen het door het bestuur vastgestelde beleidsmatige kader wordt door ING IM ICS uitvoering gegeven aan het beleggingsbeleid. Daarnaast heeft ING IM ICS een adviserende en beleidsvoorbereidende rol richting de BCV en het bestuur. ING IM ICS heeft een zogenaamd Integrated Control Framework (ICF) geïmplementeerd. Dit ICF beschrijft alle relevante bedrijfsprocessen met de daarbij behorende risico's en beheersingsmaatregelen die de risico's mitigeren. Een van de uitkomsten van het ICF is het ISAE 3402 rapport (tot en met 2010 was dit het SAS70 rapport) welke jaarlijks wordt uitgegeven. Voor 2013 heeft ING IM ICS opnieuw een ISAE 3402 type II rapportage opgesteld. Deze rapportage is aan het bestuur beschikbaar gesteld. Voorts wordt het bestuur door middel van periodieke rapportages van zowel de uitvoeringsorganisatie alsmede van externe adviseurs in staat gesteld de risico's en fondssituatie goed te monitoren.

IT-risico

De informatietechnologie is een belangrijke risicocategorie voor pensioenfondsen. Omdat SNP de pensioenadministratie, het vermogensbeheer en de financiële administratie heeft uitbesteed, is dit risico tot een uitbestedingsrisico geworden.

Integriteitsrisico

DNB verstaat hieronder het risico dat de integriteit van het pensioenfonds dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers dan wel van de leiding, een en ander in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door het fonds opgestelde normen. Bij de beheersing van dit risico kan gedacht worden aan onder meer gedragscodes en procesmatige waarborgen. SNP heeft een gedragscode en een compliancebeleid. Beide zijn een wettelijke verplichting. Een regeling voor omgang met integriteitgevoelige functies komt relatief weinig voor. DNB toetst voorts nieuwe bestuursleden.

Juridische risico's

Een pensioenfonds loopt het risico in rechte aangesproken te worden. Ten einde dit risico te beperken kan het fonds maatregelen treffen. Eén risico is dat de fondsstukken niet voldoen aan de wettelijke bepalingen. Een ander risico is dat men als fondsbestuurder in persoon kan worden aangesproken. Een derde risico betreft het niet in voldoende mate vorm geven aan consistent beleid; dit maakt het fonds kwetsbaar indien het hierop wordt aangesproken. Een vierde risico betreft het niet of onduidelijk communiceren naar partijen. Een vijfde risico betreft aansprakelijkheid door het niet of niet goed uitvoeren door partijen die het fonds heeft ingehuurd. Met betrekking tot bovengenoemde risico's heeft het bestuur de volgende maatregelen genomen:

1. Het fonds heeft AZL als bestuursadviseur aangesteld. AZL toetst bij wetswijzigingen de fondsstukken en stelt waar nodig wijzigingen voor aan het bestuur.
2. Statutair is vastgelegd dat het fonds de aansprakelijkheid voor geleden schade van het bestuur of individuele bestuursleden overneemt. Hierop wordt een uitzondering gemaakt indien sprake is van opzet of grove schuld, de bestuurder persoonlijk winst of voordeel heeft behaald en de schade voortvloeit uit een misdrijf.
3. Het fonds ziet erop toe dat besluitvorming consistent en goed gedocumenteerd plaatsvindt. Deze documentatie zorgt ervoor dat ook derden de inhoud en werking van dit beleid kunnen volgen.
4. Het fonds werkt volgens een communicatieplan. Dit plan bewaakt de wettelijk verplichte communicatiemomenten.
5. Met alle ingehuurde partijen zijn contractuele afspraken gemaakt. Partijen dienen regelmatig te rapporteren over het wel of niet voldoen aan de gemaakte afspraken.

Jaarlijks vinden er controles plaats door actuaris en accountant. Materiële onvolkomenheden worden door hen gerapporteerd. In het algemeen draagt het bestuur er zorg voor dat zij voldoende kennis en kunde bezit om haar verantwoordelijkheid te kunnen dragen. De hierboven genoemde risico's zijn niet limitatief maar de juiste afdekking van deze genoemde risico's geven wel een indicatie over de juridische weerbaarheid van het pensioenfonds.

Verzekerdenbestand

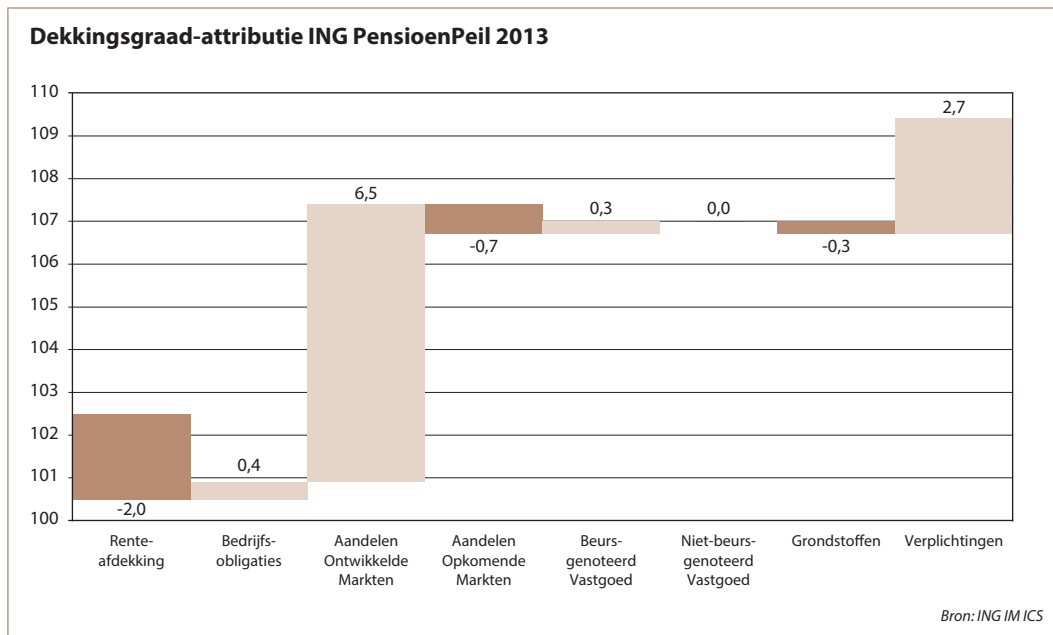
	Actieve deelnemers¹⁾	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2012	312	475	657	1.444
Mutaties door:				
Ontslag met premievrije aanspraak	-5	5	0	0
Waardeoverdracht	0	-4	0	-4
Ingang pensioen	-7	-6	33	20
Overlijden	0	-1	-27	-28
Afkoop	0	-1	-4	-5
Andere oorzaken	-1	-16	0	-17
Mutaties per saldo	-13	-23	2	-34
Stand per 31 december 2013	299	452	659	1.410
Specificatie pensioengerechtigden			2013	2012
Ouderdomspensioen			464	454
Nabestaandenpensioen			189	195
Wezenpensioen			6	8
Totaal			659	657

1) Inclusief arbeidsongeschikten.

Beleggingen

Beleggingen – Algemeen

Hoewel de invoering van het Septemberpakket Pensioenen in het najaar van 2012 en de daarin voorgeschreven Ultimate Forward Rate (UFR) - methodiek de waarde van de pensioenverplichtingen minder gevoelig heeft gemaakt voor renteschommelingen, blijven beleggingsresultaten een zeer belangrijke, bepalende factor voor de dekkingsgraad van de Nederlandse pensioenfondsen. Dat gezegd hebbende mag worden geconstateerd dat 2013 een prima beleggingsjaar was. Immers, volgens het ING PensioenPeil (dat de situatie bij een “doorsnee” pensioenfonds beschrijft) is de gemiddelde dekkingsgraad van de Nederlandse pensioenfondsen in 2013 gestegen van circa 101% eind 2012 naar circa 109% per 31 december 2013. Aldus een verbetering van de dekkingsgraad van een doorsnee pensioenfonds van zo'n 8%. Een groot deel van deze dekkingsgraadverbetering is, afgaande op onderstaande dekkingsgraad-attributie, toe te schrijven aan de resultaten van de beleggingen in 2013.

Beleggingen in 2013

Mede ingegeven door goede bedrijfsresultaten en een aanhoudend soepel monetair beleid van de centrale banken is in 2013 in de ontwikkelde landen een, zichzelf versterkend, economisch herstel op gang gekomen. Een aantal belangrijke eurolanden heeft in 2013 de recessie achter zich kunnen laten en de Japanse economie wist zich eindelijk, gesteund door een stevig binnenlands stimuleringspakket (Abenomics), in 2013 aan een langjarige periode van lage economische groei en deflatie te ontworstelen. Ook de Verenigde Staten overtuigden in 2013; het Bruto Nationaal Product steeg in het afgelopen jaar met ruim 3%. Wereldwijd stegen de aandelen in de ontwikkelde markten in 2013 zo'n 22% (uitgedrukt in euro's) en in de vastrentende sector behoorden obligaties uit de perifere landen van de eurozone en hoogrentende bedrijfsleningen tot de best presterende categorieën. Toch was het niet alleen “hosanna” het afgelopen jaar. Het sentiment op de internationale geld- en kapitaalmarkten is in 2013 een aantal keren flink op de proef gesteld. Een dreigende crisis in de bankensector in Cyprus (welke een directe aanleiding vormde om versneld te komen tot een Europese bankenunie), zware politieke onrusten in het Midden-Oosten, gekibbel tussen Republikeinen en Democraten over het schuldenplafond in de VS, de in november 2013 aangekondigde hervormingen in China (het zogenoemde ‘Derde Plenum’) en last but not least de in mei 2013 aangekondigde afbouw van monetaire stimulering (“tapering”) in de Verenigde Staten, vormden serieuze bedreigingen voor het toch nog enigszins broeze herstel van de wereldeconomie. Op 2 mei 2013 bereikten de tienjaars

rentes in de VS (1,6%) en Duitsland (1,2%) hun laagste punt in 2013. Op 22 mei 2013 kondigde Ben Bernanke aan dat het obligatie-aankoopprogramma door de Federal Reserve Bank geleidelijk aan afgebouwd zou gaan worden. Dit leidde tot heftige reacties op de obligatiemarkten waardoor de tienjaarsrentes in september 2013 stegen naar respectievelijk 3% in de VS en 2% in Duitsland. De aangekondigde "tapering" legde niet alleen een bom onder het economisch herstel in de ontwikkelde markten maar had ook tot gevolg dat er grootschalige kapitaalonttrekkingen uit de opkomende landen ("emerging markets") plaatsvonden. Dit gegeven, in combinatie met lokale structuurproblemen (zoals een verzwakking van de financiële sector in China en een afnemende concurrentiekracht van de exporterende bedrijven) leidde aldaar in 2013 tot achterblijvende economische groei. In het kielzog daarvan corrigeerden de vastgoed-, obligatie- en aandelenmarkten (-6,5%) in de opkomende landen fors.

Aandelen Indices ¹⁾

2013

MSCI World	21,9%
S&P Composite	26,7%
Nasdaq	32,3%
DJ Europe Stoxx	17,8%
AEX	20,7%
Topix (Japan)	21,5%
MSCI Emerging Markets	-6,5%

Bron: Thomson Reuters Datastream

Vooruitzichten

Economie

Voor 2014 wordt uitgegaan van een verder aantrekkelijk herstel van de wereldeconomie. Met name de economieën van de VS, Japan en het Verenigd Koninkrijk zullen een bovengemiddelde groei laten zien. Dit herstel zal zich –zij het traag– verspreiden over de eurozone. Een aantal opkomende markten kan profiteren van het herstel in de volwassen economieën. Voor 2014 wordt voor de opkomende wereld een groei verwacht die ongeveer gelijk is aan het niveau van 2013 (tussen 4,5% en 5%). De Verenigde Staten koersen in 2014 af op een economische groei van circa 3%. De overheden zullen daar in 2014 duidelijk minder bezuinigen en banken zullen soepeler kredietvoorwaarden gaan hanteren. Daarvan kunnen ook kleine en middelgrote bedrijven profiteren die van groot belang zijn voor de banengroei.

Voor de eurozone wordt een groei verwacht die ruimschoots boven de 1% ligt. Het herstel wordt gedragen door minder overheidsbezuinigingen, gemakkelijker toegang tot krediet en door een aanhoudend stevig exportvolume. De groei kan worden gehinderd door structurele problemen, zoals bijvoorbeeld het gebrek aan concurrentiekracht van een aantal landen in de eurozone. Een bovengemiddeld groeitempo mag hierdoor niet worden verwacht.

Voor Japan lijkt een groei van ruim 2% in 2014 haalbaar. Onzekerheid aldaar vloeit voort uit de verhoging van de consumptiebelasting (BTW) op 1 april. Die kan leiden tot enige afzwakking van de groei in het eerste halfjaar. In het tweede halfjaar verwachten wij een hervatting van het groeitempo.

Voor 2014 kunnen zowel positieve als negatieve uitschieters niet worden uitgesloten. Zo zou de wereldeconomie wel eens beter kunnen gaan presteren dan nu kan worden ingeschat. Die kans is, gezien de banengroei, het grootst in de VS. Tot de neerwaartse risico's behoren de toenemende problemen in de opkomende markten en potentiële fouten van centrale banken en andere beleidsmakers. Een en ander kan angst op de markten uitlokken en kan het economische herstel in gevaar brengen.

1) Total return indices (in euro).

Obligaties

Op de obligatiemarkten kan een verdere stijging van de rente op staatsleningen (VS, Duitsland) niet worden uitgesloten. Deze rentestijging zal echter naar verwachting –mede door aanhoudend soepel monetair beleid van de centrale banken en de forse overcapaciteit in de volwassen economieën– beperkt zijn. Op basis van het economische herstel, het aanhoudend soepele monetaire beleid en de risico/rendementskarakteristieken van de categorieën zijn de rendementsperspectieven het beste voor hoogrentende bedrijfsleningen (high yield bonds), asset backed securities en voor staatsleningen die zijn uitgegeven door de “perifere” landen in de eurozone.

Aandelen

Aandelenmarkten zullen in 2014 niet meer (zoals in 2013) primair worden gedreven door het monetaire beleid, maar zullen zich steeds meer oriënteren op de winstgroei van de uitgevende bedrijven. Verwacht wordt een koersontwikkeling die in lijn ligt met de winstgroei. De winstgroei op haar beurt zal mede worden gedreven door een verbreding van het economische herstel, door lagere rentelasten en door inkoop van eigen aandelen. Daarvan zullen Europese, Amerikaanse en Japanse aandelen het meest profiteren. Voor de opkomende wereld zijn de verwachtingen iets minder positief en kan de winstgroei iets lager uitvallen.

Vastgoedaandelen

De fundamenteën voor de vastgoedmarkten verbeteren met name in de VS (huizenmarkt), het Verenigd Koninkrijk en China. Belangrijk in dat verband is dat de ingezette verbetering van het consumentenvertrouwen zal doorzetten. Het toenemende vertrouwen bij consumenten zal dan ook, naar verwachting, kunnen doorwerken naar de kantorenmarkt en de markt van winkelpanden. Overige belangrijke “drivers” voor vastgoedmarkten zijn de relatief aantrekkelijke dividendrendementen en de verwachting dat de reële rente de komende tijd slechts beperkt zal gaan stijgen. Negatieve invloed kan uitgaan van de “tapering” door de Federal Reserve.

Beleggingen – fondsspecifiek

De portefeuille van het pensioenfonds is onderverdeeld in een zogenaamde matching en return portefeuille. De matchingportefeuille heeft als doel een bepaald gedeelte van het rendement van de Voorziening Pensioen Verplichting (VPV) te matchen. Deze portefeuille bestaat uitsluitend uit vastrentende waarden als staatsobligaties, bedrijfsobligaties met hoge kredietwaardigheid, en rentederivaten. De return portefeuille belegt in obligaties van opkomende landen, bedrijfsobligaties met een lage kredietwaardigheid, aandelen en vastgoed.

Absoluut rendement

De totale portefeuille heeft over 2013 een rendement behaald van 2,5%. Een stijgende rente heeft gezorgd voor een negatief rendement van de matchingportefeuille. De voor het rendement gunstige daling van de risico-opslag van bedrijfsobligaties kon hiervoor niet compenseren. Het rendement van de matchingportefeuille kwam uit op -4,8%. Het positieve rendement van de totale portefeuille kwam daardoor volledig voor rekening van de returnportefeuille die over 2013 een erg positief rendement van 12,6% behaalde. Vanwege groeiherstel in ontwikkelde landen, de toegenomen risicobereidheid van beleggers en hun zoektocht naar yield waren risicovolle categorieën in trek. Dit heeft de koersen van bedrijfsobligaties met lage kredietwaardigheid en aandelen van ontwikkelde markten omhoog gedreven. Aandelen en obligaties van opkomende landen behaalden echter fors negatieve resultaten. Hieraan ten grondslag lagen vooral (de aankondiging van) het terugbrengen van de monetaire stimulering in de Verenigde Staten (“tapering”) en een groeivertraging van China. Het gedeeltelijk afdekken van het valutarisico heeft een rendement behaald van 1,0%.

Relatief rendement

Ook relatief gezien zijn de behaalde resultaten positief. Op totaal niveau is een outperformance behaald van 1,3% ten opzichte van de benchmark. De matchingportefeuille presteerde naar verwachting overeenkomstig de benchmark en behaalde een relatief rendement van 0,3%. Als benchmark voor de matchingportefeuille wordt het rendement van de verplichtingen gehanteerd. De returnportefeuille presteerde in 2013 2,3% beter dan de benchmark, gedreven door positieve selectieresultaten binnen de aandelenbeleggingen en de tactische positionering over de beleggingscategorieën.

Beleggingsbeleid

Het strategische beleggingsbeleid bleef in 2013 ongewijzigd. Op basis van visie zijn binnen de daarvoor beschikbare ruimte gedurende 2013 een aantal tactische afwijkingen ten opzichte van de strategische portefeuille geïmplementeerd. De allocatie van aandelen van ontwikkelde markten is bijvoorbeeld verhoogd ten koste van aandelen van opkomende landen. De afdekking van het renterisico was in juni 2012 verlaagd naar de onderkant van de bandbreedte, in mei 2013 is dit weer teruggedraaid.

Uitsluitingenbeleid

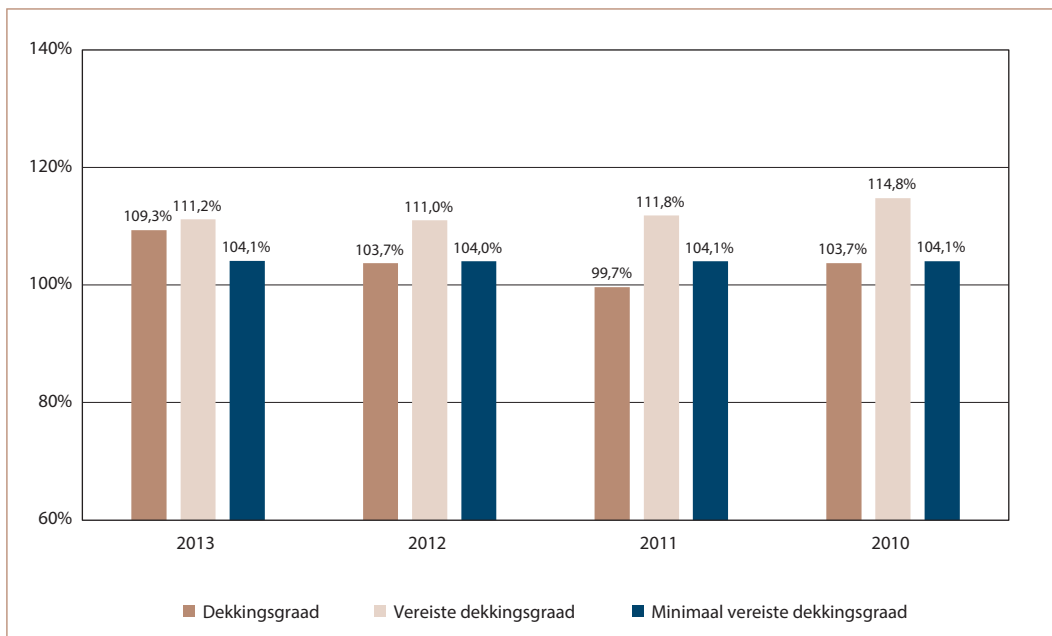
Het uitsluitingenbeleid bleef in 2013 ongewijzigd. Het pensioenfonds heeft belangen in enkele beleggingsfondsen (de ING multimanager equity fondsen), waarin een actief uitsluitingenbeleid wordt gevoerd op grond van uitgangspunten voor verantwoord beleggen. De gehanteerde uitsluitingcriteria in deze fondsen zijn kernrechten van de mens, ernstige vormen van kinderarbeid, dwangarbeid, zware milieuvervuiling, controversiële wapens, geen vrijheid van vakvereniging, dwangarbeid en betrokkenheid bij corruptie. Eind 2013 stonden voor wat betreft Europa 13 ondernemingen op de uitsluitingslijst, in Noord Amerika betrof het 22 ondernemingen en in het Verre- en Midden Oosten 38 ondernemingen.

Op 1 januari 2013 is nieuwe wetgeving omtrent beleggingen in clustermunten in werking getreden. De beleggingen van het SNP voldoen aan deze wetgeving.

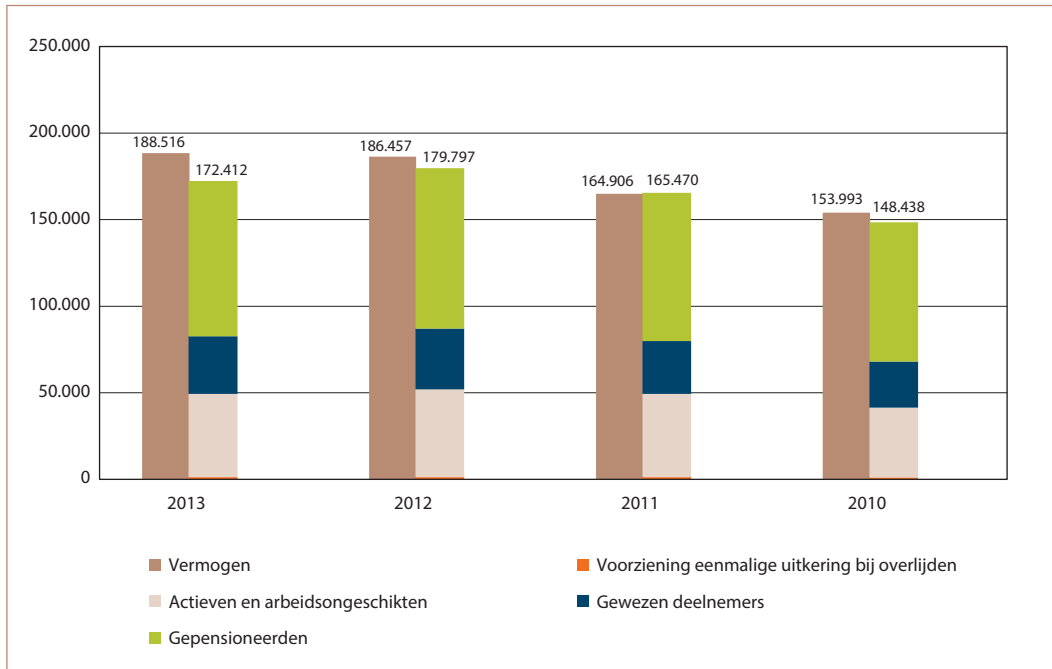
Samenvatting actuariel verslag

Financiële positie

De dekkingsgraad van het fonds steeg van 103,7% ultimo 2012 naar 109,3% ultimo 2013. De dekkingsgraad ultimo 2013 is lager dan de vereiste dekkingsgraad. Het fonds verkeert daarom ultimo 2013 in een reservetekort. Onderstaande grafiek laat de ontwikkeling van de dekkingsgraad zien. De dekkingsgraad is gebaseerd op een technische voorziening waarbij de voorgeschreven rentetermijnstructuur is gebruikt voor de verdiscontering. Er is conform de voorschriften van DNB gerekend met een driemaandsmiddeling en daarnaast is er gebruik gemaakt van de Ultimate Forward Rate (UFR)-methodiek.

De volgende grafiek geeft het vermogen en de technische voorziening(en) weer.

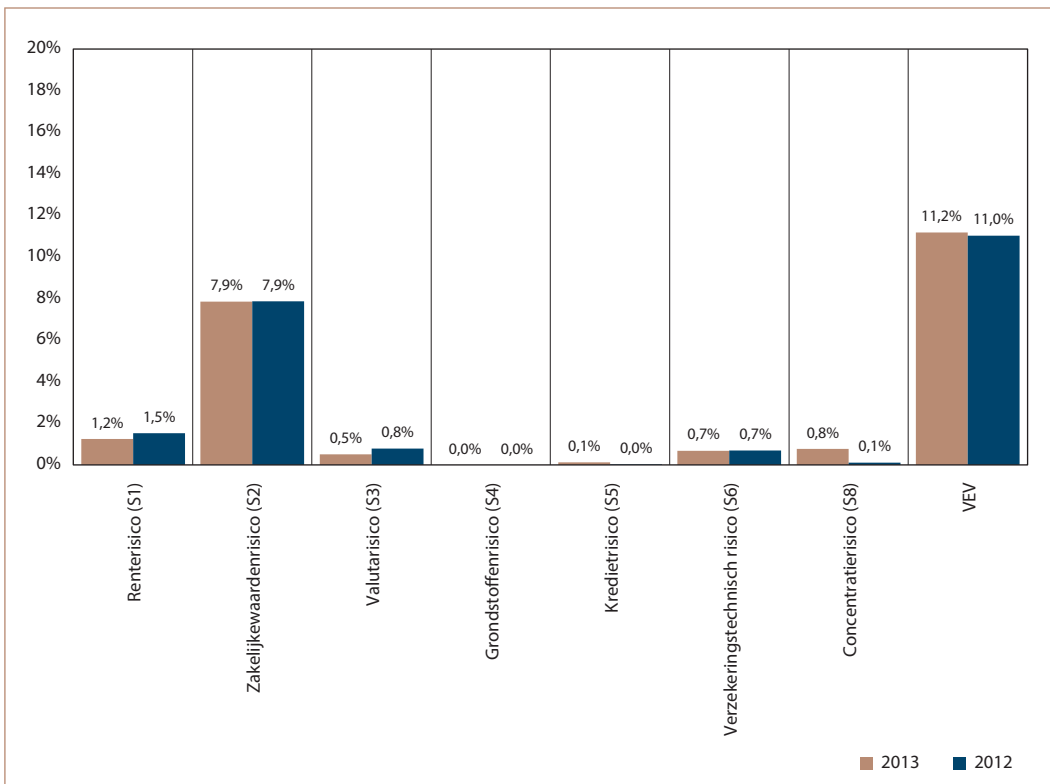

(Minimaal) vereiste financiële positie

De minimaal vereiste dekkinggraad bedraagt 104,1% ultimo 2013. De vereiste dekkinggraad wordt enerzijds vastgesteld op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille en anderzijds op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille. Ultimo 2013 bedraagt de vereiste dekkinggraad 111,2% op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille en 111,0% op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille.

Voor de toetsing van de financiële positie is de vereiste dekkinggraad ultimo 2013 vastgesteld als de hoogste uitkomst van beide berekeningen. De vereiste dekkinggraad ultimo 2013 is dus 111,2%.

De volgende grafiek toont de verdeling van de vereiste dekkinggraad over de verschillende risico-componenten die gehanteerd wordt voor de toetsing. Hierbij zijn de verdelingen opgenomen voor 2012 en 2013.

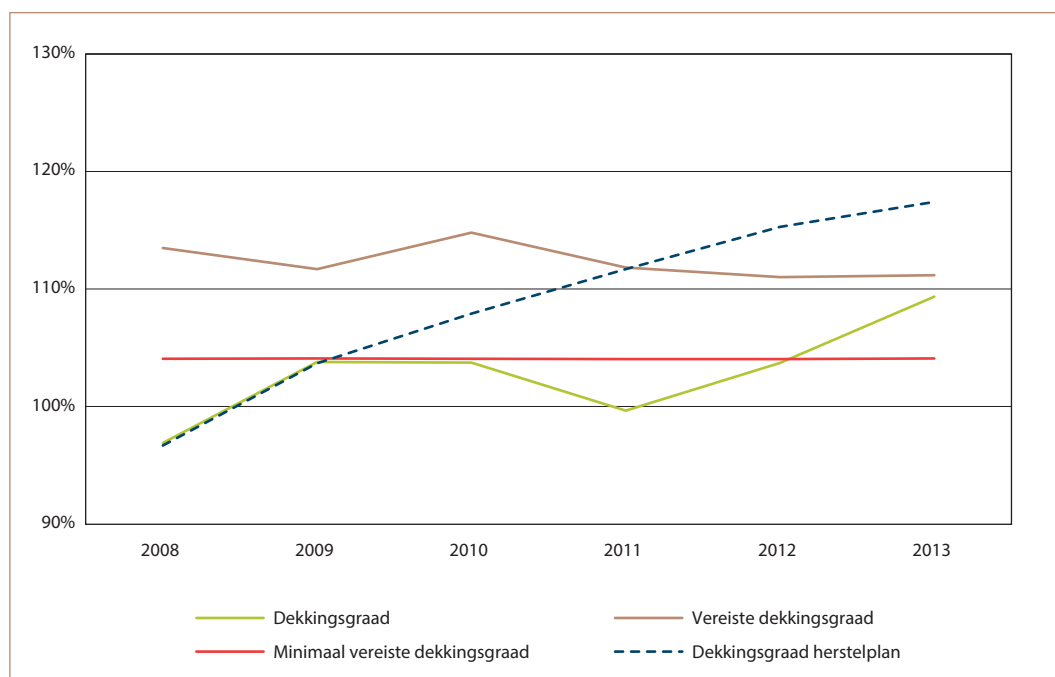
Herstelplan

Het fonds verkeert ultimo 2013 in een reservetekort en heeft in 2009 een herstelplan ingediend.

Het fonds heeft de voortgang van het herstel begin 2014 geëvalueerd. De einddatum van het kortetermijnherstelplan was ultimo 2013. De dekkingsgraad ultimo 2013 is hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, derhalve waren geen aanvullende maatregelen benodigd.

Daarnaast is uit de evaluatie gebleken dat naar verwachting ook het herstel naar de vereiste dekkingsgraad binnen de gestelde termijn van het herstelplan bereikt wordt.

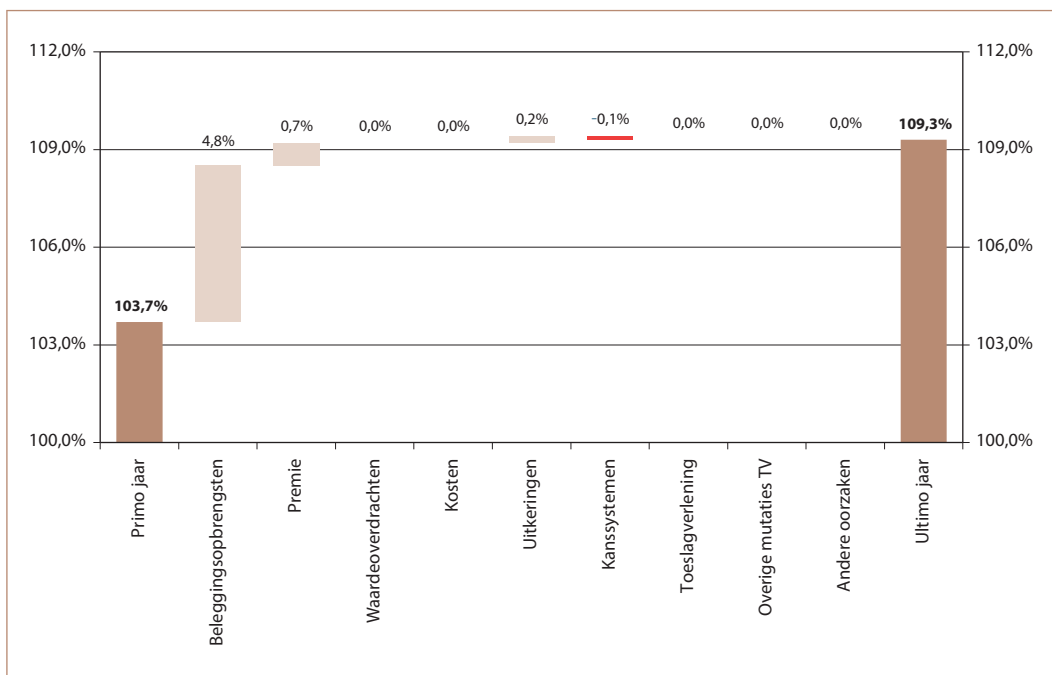
De volgende grafiek toont het verwachte pad, zoals dit in het herstelplan is vastgelegd. Tevens toont de grafiek de ontwikkeling van de dekkingsgraad tot en met ultimo 2013 en de (minimaal) vereiste dekkingsgraad tot en met ultimo 2013 ¹⁾.

1) Deze grafiek bevat alleen de dekkingsgraden op jaarbasis.

Analyse van het resultaat

De stijging van de dekkingsgraad van 5,6%-punt in 2013 volgt uit het positieve resultaat van 9.444 in het boekjaar. In 2012 was er een positief resultaat van 7.224. De invloed van het resultaat op de dekkingsgraad is in de grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak.

De component beleggingsopbrengsten omvat zowel de resultaten op de beleggingen als de benodigde intrest voor de voorziening en de wijziging van de rentetermijnstructuur. Deze component is de voornaamste oorzaak van de stijging van de dekkingsgraad.

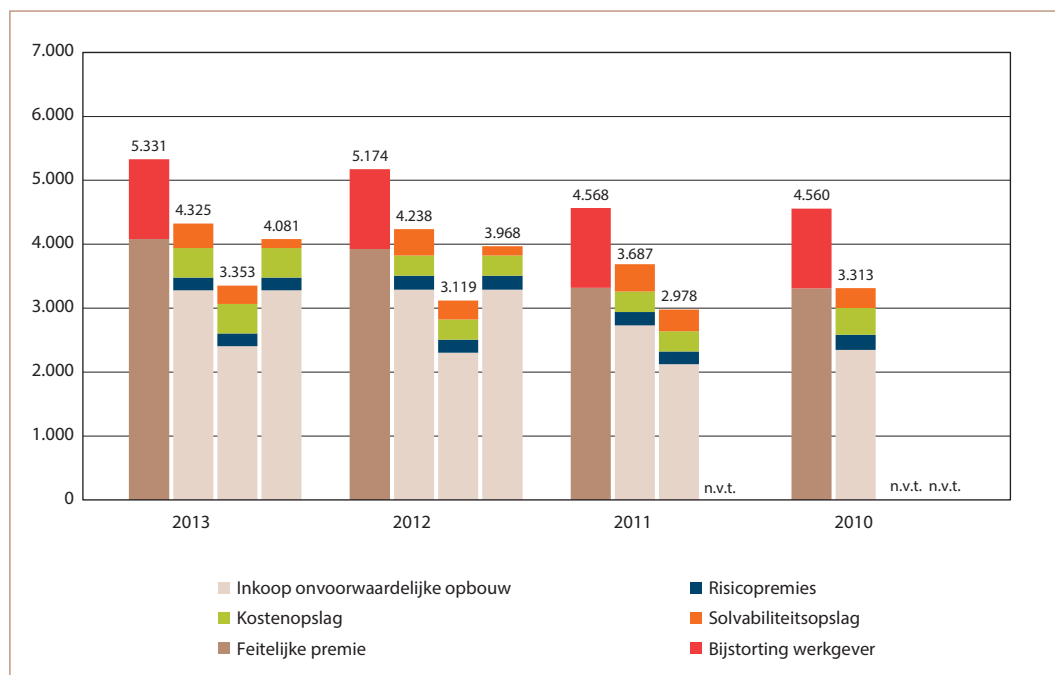
Kostendeekkende premie

De kostendeekkende premie over 2013 is vastgesteld conform de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn). Dit betekent dat de premie is vastgesteld op basis van een gedempt premiebeleid, rekening houdend met een rente van 3,90%. De gedempte kostendeekkende premie bedraagt 3.353. De feitelijk betaalde premie (exclusief bijstorting van de werkgever) is met 4.081 hoger.

Omdat het fonds ultimo 2012 in een dekkingstekort verkeerde, moet de totale premie over 2013 bijdragen aan het herstel van het fonds. De premie die daarvoor nodig is, bedraagt 4.081. Gegeven de feitelijke premie van 4.081 is aan deze eis voldaan.

Conform de onderlinge afspraken hierover, heeft het fonds in 2013 bovenop de feitelijke premie een bijstorting van 1.250 ontvangen van de werkgever.

De feitelijk betaalde premie, de zuivere kostendeekkende premie, de gedempte kostendeekkende premie en de premie met bijdrage aan herstel zijn achtereenvolgens in onderstaande grafiek weergegeven. Deze premies zijn gesplitst conform de vereisten uit de Pensioenwet.

Groningen, 16 juni 2014

W.J.L. Smink

Y. Faber

R. Viring

E. Tammens

M.O.R. van Klinken

G.C. van der Veen

Verantwoordingsorgaan

Verslag van het Verantwoordingsorgaan over het jaar 2013

Het verantwoordingsorgaan van de Stichting Will Niemeijer Pensioenfonds heeft zich over het jaar 2013 een oordeel gevormd over het gevoerde beleid, de wijze van uitvoering van dat beleid, de naleving van de Principes (PFG) alsmede de beleidskeuzes die het bestuur heeft gemaakt voor de toekomst.

Op basis van het concept jaarverslag en de jaarrekening 2013, de concept rapporten van de actuaris en certificerend actuaris 2013 alsmede het overleg met een delegatie van het bestuur SNP op 1 mei 2014, is het verantwoordingsorgaan van oordeel dat het bestuur, bij de door haar in 2013 genomen besluiten, op een evenwichtige wijze met de belangen van alle belanghebbenden rekening heeft gehouden. Verder heeft het verantwoordingsorgaan geen specifieke opmerkingen over het in 2013 gevoerde bestuursbeleid.

Groningen, 1 mei 2014

A.A.E. Dresen (voorzitter)

T.A.A. Afman (secretaris)

H.E. Elzenga

Reactie van het bestuur

Het bestuur heeft kennis genomen van het oordeel en de conclusie van het verantwoordingsorgaan over haar handelen ten aanzien van het gevoerde beleid en over beleidskeuzes voor de toekomst en kan zich hierin vinden. Het bestuur ziet uit naar een goede samenwerking met het verantwoordingsorgaan in de komende jaren.

Visitatiecommissie

Stand van zaken opvolging bevindingen visitatiecommissie

Het bestuur van het fonds heeft in het eerste kwartaal van 2013 aan VCHolland opdracht tot (volledige)visitatie verstrekt met betrekking tot de jaren 2010 tot en met 2012. De visitatiecommissie heeft in het rapport van 17 mei 2013 bevindingen opgenomen, die hebben geleid tot de hieronder beschreven acties.

- Het Pensioenakkoord, het nieuwe FTK en de veranderingen in fiscaliteit zijn onderwerpen die de komende tijd veel aandacht van het bestuur zullen vragen. Het bestuur heeft aangegeven de ontwikkelingen nauwlettend te volgen, maar nu nog niet te willen vooruit lopen op die toekomstige ontwikkelingen. De aanpassing van het Witteveenkader per 1 januari 2014 is tijdig opgenomen in de pensioenregeling en de fondsdocumenten.
- De visitatiecommissie heeft aanbevolen om na te gaan of tot de compliancefunctie ook het toezicht op wet en regelgeving ten aanzien van de fondsdocumenten en de processen en procedures binnen het fonds dient te behoren. Het bestuur zal naar aanleiding hiervan in 2014 beoordelen of dit aan de taken van de compliance officer dient te worden toegevoegd. Ook heeft het bestuur mede op aanbeveling van de visitatiecommissie een missie en een visie opgesteld.
- De bevinding dat de deskundigheid van het bestuur nog enkele leemtes bevat vanwege het feit dat nog niet aan de eis is voldaan dat twee bestuursleden kennis op niveau 2 hebben, is in het verslagjaar ondervangen door het uitvoeren van het opleidingsplan dat in 2013 ter gelegenheid van de benoeming van de heer Smink nader is ingevuld en ook volgens planning uitgevoerd.
- De aanbeveling van de visitatiecommissie om periodiek de beleggingsportefeuille te evalueren ten aanzien van performance en ten aanzien van mutatieverloop is door de BCV opgepakt vanaf het begin van 2014. Daarnaast worden op advies van de visitatiecommissie de kostenrapportages met betrekking tot de beleggingen meer in lijn gebracht met de aanbevelingen van de pensioenfederatie.
- De aanbeveling van de visitatiecommissie om de onafhankelijkheid bij rapportages vermogensbeheer en risicobeheer te bewaken, is door de BCV bij ING IM ICS onder de aandacht gebracht. Daarnaast heeft het bestuur bij de BCV de opdracht neergelegd de risicoattitude te definiëren.
- Op aanbeveling van de visitatiecommissie wordt het communicatieplan in het voorjaar van 2014 geactualiseerd. Tevens zal in 2014 in de communicatie met de deelnemers aandacht besteed worden aan risico's en risicomanagement.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na resultaatverdeling; in duizenden euro)

Activa	2013	2012
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Onroerende zaken	3.828	4.444
Zakelijke waarden	54.353	48.881
Vastrentende waarden	124.226	122.337
Derivaten	6.214	8.721
	188.621	184.383
Vorderingen en overlopende activa [2]	2.564	3.401
Liquide middelen [3]	770	83
Totaal activa	191.955	187.867

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2013	2012
Stichtingskapitaal en reserves [4]	16.104	6.660
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [5]	171.147	178.494
Overige technische voorzieningen [6]	1.265	1.303
	172.412	179.797
Kortlopende schulden en overlopende passiva [7]	3.439	1.410
Totaal passiva	191.955	187.867

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2013	2012
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [8]		
Directe beleggingsopbrengsten	3.877	3.751
Indirecte beleggingsopbrengsten	654	19.459
Kosten van vermogensbeheer	-350	-304
	4.181	22.906
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [9]	5.454	5.645
Saldo van overdrachten van rechten [10]	-246	-49
Pensioenuitkeringen [11]	-6.529	-6.627
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen [12]		
Wijziging rentecurve	4.637	-11.779
Benodigde interesttoevoeging	-624	-2.538
Toevoeging pensioenopbouw	-3.373	-3.780
Overgenomen pensioenverplichtingen	-1	0
Overgedragen pensioenverplichtingen	263	61
Toename voorziening toekomstige kosten	-64	-65
Vrijval excassokosten	132	132
Uitkeringen	6.569	6.662
Actuarieel resultaat op sterfte	133	-69
Actuarieel resultaat op arbeidsongeschiktheid	-145	-189
Actuarieel resultaat op mutaties	-184	-288
Toeslagverlening pensioentrekkenden	0	0
Toeslagverlening slapers	0	0
Toeslagverlening actieven	0	0
Overige wijzigingen actuariële grondslagen/methoden	0	-2.328
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	4	0
	7.347	-14.181

[.] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2013	2012
Mutatie overige technische voorzieningen [13]	38	-146
Herverzekering [14]	-207	123
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [15]	-593	-447
Overige baten en lasten [16]	-1	0
Saldo van baten en lasten	9.444	7.224
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	9.444	7.224

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2013	2012
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	6.427	5.306
Uitkeringen uit herverzekering	-107	0
Overige	0	2
	6.320	5.308
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-6.508	-6.635
Overgedragen pensioenverplichtingen	-247	-49
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.527	-89
	-8.282	-6.773
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	3.708	3.752
Verkopen en aflossingen beleggingen	484.670	410.201
	488.378	413.953
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-485.756	-412.528
Kosten van vermogensbeheer	27	-305
	-485.729	-412.833
Mutatie liquide middelen	687	-345
Saldo liquide middelen 1 januari	83	428
Saldo liquide middelen 31 december	770	83

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De Stichting Will Niemeijer Pensioenfonds (SNP) is een rechtspersoon naar Nederlands recht, statutair gevestigd te Groningen. Het pensioenfonds stelt zich ten doel de pensioenovereenkomsten uit te voeren die de werknemers in dienst van Koninklijke Theodorus Niemeijer B.V. (BAT Niemeijer) met hun werkgever vóór 1 januari 2010 zijn aangegaan. Deze overeenkomsten omvatten een toezegging omtrent ouderdoms-, overbruggings-, partner- en wezenpensioen, alsmede een voortzetting van de pensioenopbouw tijdens arbeidsongeschiktheid.

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaggeving

Stichting Will Niemeijer Pensioenfonds heeft bij de samenstelling van dit jaarverslag de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving en BW2 Titel 9 toegepast, met inachtneming van artikel 146 van de Pensioenwet.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar, tenzij anders vermeld.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "vorderingen of schulden uit hoofde van effectentransacties".

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien

de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Kasstroomoverzicht

Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd. Hierbij worden alle ontvangsten en uitgaven als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Waardering

Algemene grondslagen

Alle activa en passiva zijn gewaardeerd tegen de kostprijs, tenzij hierna een andere waarderingsgrondslag wordt vermeld. Voor kortlopende vorderingen en schulden wordt de kostprijs geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

Beleggingen

Onroerende zaken

Participaties in vastgoed beleggingsfondsen die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. Deze intrinsieke waarde wordt ontleend aan opgaven van de desbetreffende fund manager.

Zakelijke waarden

De ter beurze genoteerde aandelen worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar. De marktwaarde van niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsinstellingen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van het niet-beursgenoteerde aandeel per balansdatum.

Vastrentende waarden

De ter beurze genoteerde obligaties worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar. De marktwaarde van niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsinstellingen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van het niet-beursgenoteerde aandeel per balansdatum.

De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

Derivaten

Beleggingen in beursgenoteerde derivaten worden gewaardeerd tegen de op 31 december bekende marktprijzen. Beleggingen welke onderhands zijn gekocht, waarvoor geen directe marktwaardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van actuele marktparameters. RJ 610 schrijft voor dat derivaten met een negatieve waarde op de passiva zijde van de balans moeten worden weergegeven. De derivaten met een negatieve waarde zijn opgenomen in de post "kortlopende schulden en overlopende passiva".

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid. Vorderingen en overlopende activa worden onderscheiden van vorderingen in verband met beleggingstransacties conform RJ 610.208. Conform RJ 610.208 mogen overige vorderingen en schulden inzake vastgoedbeleggingen, aandelen en vastrentende waarden betreffende te vorderen respectievelijk te betalen posities of tijdelijke banksaldi in verband met beleggingstransacties onder de beleggingsrubrieken vastgoedbeleggingen, aandelen en vastrentende waarden worden geïnclassificeerd indien deze door het pensioenfonds niet kunnen worden aangewend voor andere doelen dan beleggingstransacties.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen. De statutaire reserves en de overige wettelijke reserves die het pensioenfonds conform artikel 2:389 en artikel 2:390 BW vormt, blijken op grond van artikel 2:373 lid 1 BW afzonderlijk uit de balans.

Overige schulden en overlopende passiva

Schulden worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (indexatie)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de markttrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten (ook voor indexatiebesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante-condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen. Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

Schattingswijzigingen

In 2012 heeft de Commissie Overlevingstafels van het AG een herziening van de AG-prognosetafel 2010-2060 gepubliceerd, zijnde de Prognosetafel AG 2012-2062, en heeft het fonds besloten over te gaan op deze nieuwe overlevingstafel. Dit is in 2012 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2012 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verhoogd met 0,9% als gevolg van deze schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening ad € 1.568.000 in 2012 is als mutatie in het resultaat verwerkt.

Daarnaast heeft het fonds in 2012 de ervaringssterfte aangepast. Met ingang van ultimo 2012 is het fonds overgestapt naar een, op basis van CBS-cijfers afgeleide, leeftijdsafhankelijke ervaringssterfte op basis van inkomen. Dit is in 2012 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2012 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verhoogd met 0,4% als gevolg van deze schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening ad € 752.000 in 2012 is als mutatie in het resultaat verwerkt.

DNB heeft per eind september 2012 de methodiek voor het vaststellen van de nominale rentetermijnstructuur aangepast. Hierbij gaat het om een aanpassing van de rentetermijnstructuur voor looptijden vanaf 20 jaar. Voor looptijden tot en met 20 jaar blijft de rente gelijk aan de driemaands gemiddelde rente. Voor looptijden vanaf 20 jaar wordt de rente zodanig aangepast dat deze toegroeit naar de zogenoemde Ultimate Forward Rate (UFR). Dit is in 2012 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2012 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verlaagd met 2,1% als gevolg van deze schattingswijziging. Het cumulatief effect van de schattingswijziging op de technische voorziening ad. € 3.885.000 in 2012 is als mutatie in het resultaat verwerkt. In 2013 is dezelfde methodiek gehanteerd.

De voorziening is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen:

Sterfte

Prognosetafel AG 2012-2062 (startjaar 2014).

Deze tafels worden toegepast rekening houdend met een, op basis van CBS-cijfers afgeleide, leeftijdsafhankelijke ervaringssterfte op basis van inkomen.

Rekenrente

De rentetermijnstructuur conform publicatie door DNB. Voor Stichting Will Niemeijer Pensioenfonds is de rekenrente ultimo 2013 gelijk aan 2,67% (2012: 2,35%).

Partnerfrequenties

Voor de gepensioneerden wordt uitgegaan van de werkelijke burgerlijke staat. Voor de deelnemers en gewezen deelnemers wordt het systeem onbepaalde man/vrouw gehanteerd.

Leeftijdsverschil

Uitgangspunt is dat de vrouw drie jaar jonger is dan de man.

Kosten

Ter dekking van toekomstige kosten wordt een opslag gehanteerd van 2% van de netto voorziening. Jaarlijks zal hierdoor 2% van de pensioenuitkeringen voor dekking van excassokosten beschikbaar komen.

Arbeidsongeschiktheid

Bij (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid wordt (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling verleend.

Wezenpensioen

De koopsomlasten voor niet-ingegaan wezenpensioen zijn gesteld op respectievelijk 3,2% en 1,6% van het verzekerde bedrag voor mannelijke en vrouwelijke deelnemers. Tot de pensioendatum wordt voor niet-ingegaan wezenpensioen een voorziening gevormd ter hoogte van respectievelijk 3,2% en 1,6% van de (fictieve) voorziening voor ingegaan tijdelijk ouderdompensioen tot de pensioendatum voor mannelijke en vrouwelijke deelnemers. Na de pensioendatum wordt aangenomen dat er geen kinderen meer zullen zijn die aanspraak op wezenpensioen zullen hebben.

Overige technische voorzieningen

Voorziening voor eenmalige uitkering bij overlijden

Bij overlijden van een gepensioneerd wordt aan de partner of, als er geen partner is, de kinderen, eenmalig een uitkering verstrekt ter hoogte van een kwart van het ouderdompensioen per jaar. Deze voorziening wordt vastgesteld conform de actuariële grondslagen van het fonds.

Resultaatbepaling

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder directe beleggingsopbrengsten wordt bij vastrentende waarden verstaan de rente-opbrengst verminderd met de kosten; bij de aandelen wordt hieronder verstaan het bruto-dividend verminderd met de kosten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling. De interesten van overige activa en passiva worden opgenomen op basis van nominale bedragen.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen van aandelen vastgoedmaatschappijen, aandelen, commodities, obligaties en leningen op schuldbekentenissen;
- valutaverschillen inzake deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta en valutatermijntransacties;
- alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kosten van vermogensbeheer

Onder de kosten van vermogensbeheer worden de interne als externe beheer- en administratiekosten opgenomen die verband houden met het beheer van de beleggingen.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Intresttoevoeging

De intresttoevoeging wordt berekend over de beginstand van de voorziening pensioenverplichtingen en de mutaties hierin gedurende het jaar. Onder het FTK is de intresttoevoeging gelijk aan de 1-jaars rente. Op basis van de DNB-rentetermijnstructuur primo 2013 is deze rente gelijk aan 0,351% (2012: 1,544%).

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoerings- en administratiekosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Herverzekering

Het pensioenfonds heeft een herverzekeringsovereenkomst gesloten met herverzekeraar Nationale Nederlanden. Uit hoofde hiervan zijn de overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's van de deelnemers in het fonds herverzekerd. Zo komt het niet gefinancierde partner- en wezenpensioen bij voortijdig overlijden ten laste van de herverzekeraar. Ook de reguliere opbouw van ouderdomspensioen- en de voortzetting van de dekking van het overlijdensrisico voor het niet gefinancierde partner- en wezenpensioen is herverzekerd.

Bij arbeidsongeschiktheid zal de herverzekeraar de premiebetaling voor voortzetting van de pensioenopbouw en de risicodekking voor zijn rekening nemen. Elk jaar wordt door de herverzekeraar een berekening gemaakt van het technisch resultaat dat uit hoofde van de herverzekeraar voortvloeit.

Wanneer de som van de jaarlijkse resultaten aan het einde van de contractperiode positief is, komt 65% van het resultaat voor rekening van het fonds en is 35% voor rekening van de herverzekeraar. Wanneer de som van de jaarlijkse resultaten aan het einde van de contractperiode negatief is, komt het resultaat volledig voor rekening van de herverzekeraar. Naast de technische winstdeling deelde het fonds ook in de resultaten op beleggingen. De beleggingen van het fonds werden geadmineistreerd in een gesepareerd depot. De contractperiode liep van 1 januari 2010 tot en met 31 december 2012.

Vanaf 1 januari 2013 heeft het pensioenfonds een nieuwe herverzekeringsovereenkomst afgesloten met Nationale Nederlanden, waardoor het overlijdensrisico en de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid van de deelnemers in het fonds op kapitaalbasis zijn herverzekerd.

Premies herverzekering

Herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Uitkeringen uit herverzekering

Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden als actief verantwoord op het moment dat de onderhavige verzekerde gebeurtenis zich voordoet. De waardering van de vordering is gelijk aan het verzekerde risicokapitaal voor de onderhavige verzekerde.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2012		Aankopen/ Verstrek- kingen	Verkopen aflossingen	Gerealiseerde koers- verschillen	Niet- gerealiseerde koers- verschillen	Stand ultimo 2013
	Herallocatie						
Onroerende zaken							
Vastgoed beleggingsfondsen	4.444	0	0	-292	-3	-321	3.828
Zakelijke waarden							
Aandelen beleggingsfondsen	48.881	0	10.131	-14.447	986	8.802	54.353
Vastrentende waarden							
Staatsobligaties	85.420	0	23.131	-14.282	-614	-5.065	88.590
Vastrentende beleggingsfondsen	36.917	0	5.537	-6.471	-292	-55	35.636
	122.337	0	28.668	-20.753	-906	-5.120	124.226
Derivaten							
Valutaderivaten	777	0	421.282	-423.418	1.359	570	570
Rentederivaten	7.944	1.047	6.000	-6.085	-102	-3.160	5.644
	8.721	1.047	427.282	-429.503	1.257	-2.590	6.214
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds activa zijde	184.383	1.047	466.081	-464.995	1.334	771	188.621
Derivaten (passiva zijde)							
Valutaderivaten	0	0	3.505	-3.505	0	-76	-76
Rentederivaten	0	-1.047	13.100	-13.100	0	-1.375	-2.422
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds passiva zijde	0	-1.047	16.605	-16.605	0	-1.451	-2.498
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	184.383	0	482.686	-481.600	1.334	-680	186.123
Categorie							
Lopende intrest vastrentende waarden	1.873						1.956
Lopende intrest derivaten	522						608
Liquide middelen beschikbaar voor beleggingen	28						281
Schulden aan depotbanken	0						-2
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds, incl. lopende intrest en liquide middelen	186.806						188.966

Categorie (indeling categorie is op basis van "look through")¹⁾	Stand ultimo 2013	Lopende intrest	Liquide middelen	Toe-passing Look Through	Stand risico-paragraaf
Onroerende zaken	3.828	0	0	0	3.828
Zakelijke waarden	54.353	0	0	-591	53.762
Vastrentende waarden	124.226	1.956	0	-1.072	125.110
Derivaten	3.716	608	0	-25	4.299
Overige	0	0	279	1.688	1.967
	186.123	2.564	279	0	188.966

Methodiek bepaling marktwaarde

Level 1: Directe marktwaardering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Level 2: Afgeleide marktwaardering: geen directe beursnotering maar andere uit de markt waarneembare data danwel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet actieve markt met niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).

Level 3: Modellen en technieken: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

Categorie (indeling categorie is op basis van "look through")	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2013
Onroerende zaken	0	3.828	0	3.828
Zakelijke waarden	53.762	0	0	53.762
Vastrentende waarden	125.110	0	0	125.110
Derivaten	0	4.299	0	4.299
Overige	1.696	0	271	1.967
Totaal belegd vermogen	180.568	8.127	271	188.966

Categorie (indeling categorie is op basis van "look through")	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2012
Onroerende zaken	0	4.444	0	4.444
Zakelijke waarden	48.121	0	0	48.121
Vastrentende waarden	121.967	39	0	122.006
Derivaten	0	10.422	0	10.422
Overige	1.807	0	6	1.813
Totaal belegd vermogen	171.895	14.905	6	186.806

1) Bij toepassing van het look-through principe wordt door de betreffende beleggingsfondsen heen gekeken en vervolgens worden onderliggende beleggingen toebedeeld naar hun desbetreffende beleggingscategorie.

	2013	2012	
[2] Vorderingen en overlopende activa			
Vorderingen op aangesloten ondernemingen	0	995	
Vorderingen op deelnemers van het pensioenfonds	0	1	
Overige vorderingen en overlopende activa	0	10	
Lopende intrest en nog te ontvangen dividend			
– Vastrentende waarden	1.956	1.873	
– Derivaten	608	522	
– Banken	0	0	
Subtotaal lopende intrest en nog te ontvangen dividend	2.564	2.395	
Totaal vorderingen en overlopende activa	2.564	3.401	
Alle vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd van korter dan één jaar.			
[3] Liquide middelen			
Depotbanken	281	28	
ING Bank N.V.	489	55	
	770	83	
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.			
Passiva			
[4] Stichtingskapitaal en reserves			
Stichtingskapitaal	0	0	
Algemene reserve			
Stand per 1 januari	6.660	-564	
Saldobestemming boekjaar	9.444	7.224	
Stand per 31 december	16.104	6.660	
Totaal eigen vermogen	16.104	6.660	
Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt	6.991	104,1%	7.278 104,0%
Het vereist eigen vermogen bedraagt	19.280	111,2%	19.812 111,0%
De dekkingsgraad is	109,3%		103,7%

2013**2012**

De dekkingsgraad is vastgesteld als het totaal vermogen gedeeld door de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds.

De berekening is als volgt:

$$(16.104 + 172.412) / 172.412 \times 100\% = 109,3\%$$

Per 31 december 2008 voldeed het fonds niet aan de wettelijke normen met betrekking tot het vereist eigen vermogen. Door het bestuur is hiervan melding gemaakt bij de toezichthouder DNB en er is een korte- en lange termijnherstelplan ingediend. Hieruit blijkt dat het bestuur verwacht dat, gegeven de uitgangspunten, binnen de gestelde termijn van 15 jaren wordt voldaan aan de eisen van het vereist eigen vermogen.

De te treffen maatregel ter voorkoming van verdere achteruitgang van de financiële positie van het fonds betreft het achterwege laten van de indexatie van de pensioenaanspraken en ingegane pensioenen voor de duur van drie jaren. Tevens heeft overleg plaatsgevonden tussen bestuur en werkgever over de werkgeversstorting. Dit heeft erin geresulteerd dat de werkgever in juli 2009 een eerste storting van € 5 miljoen in het fonds heeft gedaan, gevolgd door jaarlijkse stortingen van € 1,25 miljoen in de periode 2010-2013.

Voor meer informatie wordt verwezen naar pagina 14 "Herstelplan."

Volgens het in 2009 ingediende herstelplan zou de dekkingsgraad per 31 december 2013 117,4% zijn geweest. Per 31 december 2013 blijkt de dekkingsgraad in werkelijkheid 109,3% te zijn. Dit betekent dat het fonds achterloopt op het oorspronkelijke herstelplan. Met name de verzwareningen van de technische voorzieningen in verband met een hogere levensverwachting zijn de oorzaak van deze achterstand.

Technische voorzieningen

[5] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Stand per 1 januari

178.494

164.313

Het verloop van de voorziening is als volgt:

- Wijziging rentecurve	-4.637	11.779
- Benodigde interesttoevoeging	624	2.538
- Toevoeging pensioenopbouw	3.373	3.780
- Overgenomen pensioenverplichtingen	1	0
- Overgedragen pensioenverplichtingen	-263	-61
- Toename voorziening toekomstige kosten	64	65
- Vrijval excassokosten	-132	-132
- Uitkeringen	-6.569	-6.662
- Actuarieel resultaat op sterfte	-133	69
- Actuarieel resultaat op arbeidsongeschiktheid	145	189
- Actuarieel resultaat op mutaties	184	288
- Toeslagverlening pensioentrekkenden	0	0
- Toeslagverlening slapers	0	0
- Toeslagverlening actieven	0	0
- Overige wijzigingen actuariële grondslagen/methoden	0	2.328
- Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-4	0

Stand per 31 december

171.147

178.494

In 2012 heeft de Commissie Overlevingstafels van het AG een herziening van de AG-prognosetafel 2010-2060 gepubliceerd, zijnde de Prognosetafel AG 2012-2062, en is het fonds in 2012 overgegaan op deze nieuwe overlevingstafel. Dit is in 2012 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2012 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verhoogd met 0,9% als gevolg van deze schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening ad 1.568 is in 2012 als mutatie in het resultaat verwerkt.

Daarnaast heeft het fonds in 2012 de ervaringssterfte aangepast. Met ingang van ultimo 2012 is het fonds overgestapt naar een, op basis van CBS cijfers afgeleide, leeftijdsafhankelijke ervaringssterfte op basis van inkomen. Dit is in 2012 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2012 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verhoogd met 0,4% als gevolg van deze schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening ad 752 is in 2012 als mutatie in het resultaat verwerkt.

DNB heeft per eind september 2012 de methodiek voor het vaststellen van de nominale rentetermijnstructuur aangepast. Hierbij gaat het om een aanpassing van de rentetermijnstructuur voor looptijden vanaf 20 jaar. Voor looptijden tot en met 20 jaar blijft de rente gelijk aan de driemaands gemiddelde rente. Voor looptijden vanaf 20 jaar wordt de rente zodanig aangepast dat deze toegroeit naar de zogenoemde Ultimate Forward Rate (UFR). Dit is in 2012 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2012 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verlaagd met 2,1% als gevolg van deze schattingswijziging. Het cumulatief effect van de schattingswijziging op de technische voorziening ad. 3.885 is in 2012 als mutatie in het resultaat verwerkt.

[6] Overige technische voorzieningen

Voorziening voor eenmalige uitkering bij overlijden

Stand per 1 januari

Mutatie via staat van baten en lasten

Stand per 31 december

Totaal technische voorzieningen

De technische voorzieningen voor risico pensioenfonds zijn als volgt opgebouwd:

- Actieve deelnemers
- Gewezen deelnemers
- Pensioengerechtigden
- Overig (overlijdensuitkering)

	2013	2012
	1.303	1.157
	-38	146
Stand per 31 december	1.265	1.303
Totaal technische voorzieningen	172.412	179.797
	48.024	50.554
	33.390	35.240
	89.733	92.700
	1.265	1.303
	172.412	179.797

	2013	2012
[7] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Derivaten	2.498	0
Schulden aan depotbanken	2	0
Schulden aan aangesloten ondernemingen	8	0
Verzekeringsmaatschappijen:		
– NN inzake nog te verrekenen kosten	0	1.000
– NN inzake cumulatief aandeel technisch resultaat	-62	38
– NN inzake premie herverzekering	199	0
Belastingen en sociale premies	151	136
Schulden inzake kosten van vermogensbeheer	549	174
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten	91	30
Vooruit ontvangen bedragen volgend boekjaar	3	32
	3.439	1.410

Alle kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd van korter dan één jaar.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

De bezoldiging voor de (voormalige) bestuurders tezamen bedraagt € 0 (2012: € 0).

Personeel

Gedurende het boekjaar 2013 had Stichting Will Niemeijer Pensioenfonds geen personeelsleden in dienst.

Baten en lasten	2013	2012
[8] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Zakelijke waarden	84	90
Vastrentende waarden	3.054	3.047
Derivaten	745	619
Subtotaal	3.883	3.756
Banken	-1	0
Intrest bij waardeoverdrachten	-2	-2
Overige	-3	-3
Totaal directe beleggingsopbrengsten	3.877	3.751
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Onroerende zaken	-3	-1
Zakelijke waarden	986	388
Vastrentende waarden	-906	1.332
Derivaten	1.257	1.328
Valutaverschillen	0	0
	1.334	3.047
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Onroerende zaken	-321	-303
Zakelijke waarden	8.802	6.598
Vastrentende waarden	-5.120	7.196
Derivaten	-4.041	2.921
	-680	16.412
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	654	19.459

	2013	2012
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon		
– Zakelijke waarden	-23	-10
– Vastrentende waarden	-265	-209
– Overige	-173	-184
Rebate fees		
– Zakelijke waarden	79	77
– Vastrentende waarden	56	42
Overige		
– Bewaarloon	-24	-20
Totaal kosten vermogensbeheer	-350	-304
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	4.181	22.906
[9] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Pensioenpremie werkgevers	3.460	3.451
Pensioenpremie werknemers	538	473
Extra storting BAT Niemeijer i.v.m. kostendekkende premie	83	0
Totaal feitelijke premie	4.081	3.924
Extra storting BAT Niemeijer herstellpremie	1.250	1.250
Totaal premie incl. extra storting	5.331	5.174
Inkoopsommen	16	0
Bijdrage FVP regeling	107	471
	5.454	5.645
De premiebijdragen (exclusief extra storting BAT Niemeijer herstellpremie) van werkgevers en werknemers bedragen in totaal circa 26,9% (2012 24,5%) van de salarissom. De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord.		
Kostendekkende premie	4.325	4.238
Gedempte kostendekkende premie	3.353	3.119
Premie met bijdrage aan herstel	4.081	3.968
Feitelijke premie	4.081	3.924
De kostendekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	3.481	3.509
– Opslag in stand houden vereist vermogen	383	414
– Opslag voor uitvoeringskosten	461	315
	4.325	4.238

De gedempte kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:

- Actuarieel benodigd
- Opslag in stand houden vereist vermogen
- Opslag voor uitvoeringskosten

Conform de ABTN is de gedempte kostendeekkende premie vastgesteld op basis van een gedempte rentevoet. Deze rentevoet is vastgesteld als een 10-jaars gemiddelde van de 15-jaars marktrente; voor 2013 bedraagt deze rentevoet 3,90%. In de toetsing is uitgegaan van de gedempte kostendeekkende premie op basis van de grondslagen zoals deze golden per 31 december 2012. De gedempte kostendeekkende premie bedraagt 3.353. De feitelijk betaalde premie, ter hoogte van 4.081 is hoger dan de gedempte kostendeekkende premie. De herstellpremie van 1.250 maakt geen onderdeel uit van de feitelijke premie.

De premie met bijdrage aan herstel is als volgt samensteld:

- Actuarieel benodigd
- Opslag in stand houden minimaal vereist vermogen
- Opslag voor uitvoeringskosten

Ultimo 2012 bevond het fonds zich in een dekkingstekort. Derhalve moet de premie in het verslagjaar bijdragen aan herstel. De premie met bijdrage aan herstel is vastgesteld conform de grondslagen van de zuivere kostendeekkende premie. De opslag voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen is echter gelijk aan de opslag voor het in stand houden van het minimaal vereist eigen vermogen. Deze opslag bedraagt 4,0%. De premie met bijdrage aan herstel bedraagt 4.081. De feitelijk betaalde premie is hoger dan de gedempte kostendeekkende premie en gelijk aan de premie met bijdrage aan herstel.

[10] Saldo van overdrachten van rechten

- Overgenomen pensioenverplichtingen
- Overgedragen pensioenverplichtingen

	2013	2012
	2.605	2.508
	287	296
	461	315
	3.353	3.119
	3.481	3.509
	139	144
	461	315
	4.081	3.968
	0	0
	-246	-49
	-246	-49

	2013	2012
[11] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-5.191	-5.268
Partnerpensioen	-1.183	-1.192
Wezenpensioen	-6	-7
Prepensioen	-114	-102
Subtotaal	-6.494	-6.569
Andere uitkeringen		
Afkoopsommen	-28	-37
Overlijdensuitkeringen	-4	-18
Overige uitkeringen	-3	-3
Subtotaal	-35	-58
Totaal pensioenuitkeringen	-6.529	-6.627
[12] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Wijziging rentecurve	4.637	-11.779
Benodigde interesttoevoeging	-624	-2.538
Toevoeging pensioenopbouw	-3.373	-3.780
Overgenomen pensioenverplichtingen	-1	0
Overgedragen pensioenverplichtingen	263	61
Toename voorziening toekomstige kosten	-64	-65
Vrijval excassokosten	132	132
Uitkeringen	6.569	6.662
Actuarieel resultaat op sterfte	133	-69
Actuarieel resultaat op arbeidsongeschiktheid	-145	-189
Actuarieel resultaat op mutaties	-184	-288
Toeslagverlening pensioentrekkenden	0	0
Toeslagverlening slapers	0	0
Toeslagverlening actieven	0	0
Overige wijzigingen actuariële grondslagen/methoden	0	-2.328
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	4	0
	7.347	-14.181
[13] Mutatie overige technische voorzieningen		
Voorziening voor eenmalige uitkering bij overlijden	38	-146

	2013	2012
[14] Herverzekering		
Premies herverzekering	-199	0
Winstdeling herverzekering	-8	123
	-207	123
[15] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie	-390 ¹⁾	-307
Accountant: controle van de jaarrekening	-22	-22
Actuaris	-85	-87
Opleidingskosten	-28	-9
Kosten toezicht (visitatiecommissie)	-15	0
Contributies en bijdragen	-20	-16
Advieskosten	-26	0
Overige kosten	-7	-6
	-593	-447
[16] Overige baten en lasten	-1	0
Saldo van baten en lasten	9.444	7.224
	2013	2012
Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten		
Beleggingsopbrengsten	8.236	8.504
Premies	1.357	1.253
Waardeoverdrachten	16	12
Kosten	0	0
Uitkeringen	36	52
Sterfte	87	72
Arbeidsongeschiktheid	-107	-67
Reguliere mutaties	-176	-374
Toeslagverlening	0	0
Wijziging overlevingstafel	0	0
Overige mutaties technische voorzieningen	-4	-2.320
Overige oorzaken	-1	92
	9.444	7.224

1) Inclusief implementatiekosten (30). Bovendien zijn de administratiekosten vanaf 2013 incl. BTW. Voorheen waren de administratiekosten opgenomen in het kapitaalcontract met NN waardoor geen BTW verschuldigd was.

Risicoparagraaf

(in duizenden euro)

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd. Conform de berekeningen van het Vereist Eigen Vermogen in het Actuarieel rapport is de risicoparagraaf gebaseerd op basis van het doorkijkbeginsel (lookthrough-principe).

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste financieel risico voor het Pensioenfonds is het niet kunnen nakomen van de pensioentoezeggingen.

Een belangrijke maatstaf hiervoor is het aanwezig Eigen vermogen. Wettelijk is een gestandaardiseerde methode (standaardmodel) vastgelegd om te kunnen toetsen of het aanwezig Eigen vermogen voldoende is om een aantal specifieke financiële risico's op te kunnen vangen en daarmee of aan de pensioentoezeggingen kan worden voldaan. De berekeningen van het Vereist Eigen Vermogen zijn met name van belang voor de premiestelling en de evaluatie van het herstelplan van het fonds. Het Eigen vermogen van het Pensioenfonds is per 31 december 2013 groter dan het Minimaal Vereist Eigen Vermogen, maar kleiner dan het Vereist Eigen Vermogen volgens het standaardmodel, waardoor het Pensioenfonds in een reservetekort verkeert.

Jaarlijks vindt toetsing plaats aan de hand van dit standaardmodel. De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6. Naast de standaard risicocomponenten (S-componenten) is in de bepaling van het Vereist Eigen Vermogen ook rekening gehouden met de volgende additionele risicocomponenten: leverage-risico en liquiditeitsrisico (voornoemde risico's worden verwerkt binnen de berekeningen van de S2 middels een extra verzwaaring van de buffer) en concentratierisico (S8). Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van het maximum van de feitelijke en strategische beleggingsmix (2013: feitelijk 111,2%; 2012: feitelijk 111,0%).

	2013		2012	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	3.668	1,2	4.455	1,5
Zakelijke waarden risico (S2)	15.309	7,9	15.718	7,9
Valutarisico (S3)	4.123	0,5	5.315	0,8
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	1.999	0,1	1.060	0,0
Verzekeringstechnisch risico (S6)	4.781	0,7	4.987	0,7
Concentratierisico (S8)	5.072	0,8	2.011	0,1
Diversificatie-effect	-15.672		-13.734	
Vereist Eigen Vermogen	19.280	11,2	19.812	11,0
Aanwezige dekkingsgraad		109,3		103,7
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,1		104,0
Vereiste dekkingsgraad		111,2		111,0

De dekkingsgraad wordt berekend door het totaal van de activa voor risico van het Pensioenfonds (minus de passiefposten Kortlopende schulden en overlopende passiva) te delen door de Voorziening pensioenverplichtingen (plus Overige technische voorzieningen). Het afgelopen jaar is deze, op grondslagen van het Pensioenfonds, toegenomen van 103,7% (2012) tot 109,3% (2013).

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het Pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratie cijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten): 9,7 (2012: 11,0)

Duratie van de pensioenverplichtingen: 14,1 (2012: 14,7)

Voor de vaststelling van het renterisico bij het Vereist Eigen Vermogen worden de kasstromen van de rentegevoelige beleggingen afgezet tegen de kasstromen van de voorziening pensioenverplichtingen. De rentegevoelige beleggingen betreffen vastrentende waarden en (producten met) rentederivaten. Vervolgens worden beide kasstromen afgezet tegen door DNB bepaalde renteschokken die per looptijd verschillen. Op basis van deze renteschokken kan de impact op de technische voorziening en de impact op alle rentegevoelige beleggingen worden berekend. Overeenkomstig kan een afdekkingspercentage worden berekend. Rentegevoeligheid is één van de belangrijkste factoren bij de bepaling van de (strategische) assetallocatie van de portefeuille.

Het bestuur heeft ervoor gekozen om strategisch 70% van het renterisico van de voorziening pensioenverplichtingen af te dekken. Hierbij wordt gekeken naar de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen voor de swapcurve. Ten behoeve van het vaststellen van de dekkingsgraad wordt de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen gebaseerd op de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De vastrentende waarden worden gewaardeerd op de swapcurve. Het (verplicht) hanteren van twee verschillende rentecurves kan gevolgen hebben voor de hoogte van de renteaftdekking; een effect op de ene rentecurve kan namelijk een ander effect op de andere rentecurve tot gevolg hebben. De feitelijke afdekking o.b.v. de berekening van het renterisico binnen het vereist eigen vermogen bedraagt ultimo 2013 76,1%.

De afdekking van het renterisico op basis van de feitelijke beleggingsmix en op basis van de strategische beleggingsmix is in onderstaande tabel opgenomen.

	Feitelijke verdeling		Strategische verdeling	
	in €	%	in €	%
Impact op technische voorziening voor risico fonds (A)	15.406		15.406	
Impact op de rentegevoelige beleggingen (B)	11.738		11.332	
Renterisico	3.668	1,2	4.074	1,4
Afdekkingspercentage (B/A)		76,1		73,6

Derivaten

Het renterisico is afgedekt door middel van renteswaps. De afloopdata variëren van 19-01-2015 tot 13-06-2063 met een contractwaarde van € 72,4 miljoen en een marktwaarde van € 3,8 miljoen. Hiervoor zijn contracten (ISDA's) afgesloten met een aantal tegenpartijen (Credit Suisse, Royal Bank of Scotland en Barclays). Er is onderpand (collateral) uitgewisseld om het tegenpartijrisico te reduceren. Als onderpand zijn staatsobligaties ontvangen met een waarde van € 4,3 miljoen. Door deze swaps wordt de duratie van de portefeuille van vastrentende waarden verlengd van 7,3 naar 9,7 jaar.

Met behulp van deze derivaten wordt het strategisch afdekkingspercentage vorm gegeven. Strategisch dekt het fonds volgens het beleggingsmandaat 70% van het renterisico van haar verplichtingen af. Hierbij wordt gekeken naar de rentegevoeligheid van de verplichtingen op basis van de swapcurve.

Hoogte buffer

Op basis van de Vereist Eigen Vermogen berekeningen bedraagt de buffer voor het feitelijk renterisico 3.668 (1,2%) en voor het strategisch renterisico 4.074 (1,4%) ultimo 2013.

Zakelijke waarden risico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed en alternatieve beleggingen in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën van markten en beleggingen. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond:

	2013		2012	
	€	%	€	%
<i>Verdeling zakelijke waarden per categorie:</i>				
Ontwikkelde markten (Mature markets)	47.165	87,7	41.084	85,4
Opkomende markten (Emerging markets)	6.597	12,3	7.037	14,6
	53.762	100,0	48.121	100,0

Derivaten

Het zakelijke waarden risico wordt niet afgedekt.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het Vereist Eigen Vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch zakelijke waarden risico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. Deze standaardschokken zijn verder opgehoogd om zodoende rekening te houden met de volgende additionele risicocomponenten: leverage-risico en liquiditeitsrisico. Leverage is het gebruik van geleend geld (vreemd vermogen) om winstmogelijkheden te verhogen. Financiering van vreemd vermogen komt voor binnen de vastgoedportefeuille van het fonds. De buffer voor het feitelijk zakelijke waarden risico bedraagt 15.309 (7,9%) en voor het strategisch zakelijke waarden risico 14.507 (7,3%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl veel van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Feitelijk wordt alleen het valutarisico van de US-dollar, het Engelse pond en de Japanse yen van de beleggingen in zakelijke waarden gedeeltelijk afgedekt. Op basis van de ALM-studie is besloten om de afdekking van genoemde valuta te verhogen naar 100%. Deze beleidswijziging zal stapsgewijs geïmplementeerd worden. De eerste stap naar een afdekking van 75% is begin 2012 uitgevoerd. Dit beleid is vervolgens gecontinueerd. Hiertoe zijn valutatermijncontracten op de Amerikaanse Dollar, Japanse Yen en Britse Pond in de portefeuille opgenomen. Het totale valutarisico van de niet-euro beleggingen is voor 57,1% afgedekt. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

Het valutarisico wordt berekend aan de hand van een scenario waarbij wordt uitgegaan van een waardedaling van de beleggingen in vreemde valuta van 20%. Het valutarisico is het totale negatieve effect op de waarde van alle beleggingen als gevolg van dit scenario. Afdekking van het valutarisico vindt plaats via valutatermijncontracten.

Onroerende zaken

De beleggingen in onroerende zaken luiden alle in Euro.

	2013		2012	
	€	%	€	%
Zakelijke waarden				
<i>Zakelijke waarden naar valuta voor afdekking met derivaten</i>				
Euro	7.508	14,0	6.686	13,9
Amerikaanse dollar	26.116	48,5	22.583	46,9
Britse pound sterling	4.782	8,9	4.816	10,0
Japanse yen	5.200	9,7	5.029	10,4
Canadese dollar	254	0,5	241	0,5
Deense kroon	435	0,8	332	0,7
Hongkongse dollar	971	1,8	1.181	2,5
Indiase roepie	1.068	2,0	962	2,0
Noorse kroon	260	0,5	286	0,6
Zuid-Koreaanse won	1.316	2,4	462	1,0
Zweedse kroon	534	1,0	462	1,0
Zwitserse franc	1.758	3,3	1.601	3,3
Overige	3.560	6,6	3.480	7,2
	53.762	100,0	48.121	100,0

	2013		2012	
	€	%	€	%
<i>Zakelijke waarden naar valuta na afdekking met derivaten</i>				
Euro	34.058	63,3	29.583	61,5
Amerikaanse dollar	7.044	13,1	7.013	14,6
Britse pound sterling	1.200	2,2	1.254	2,6
Japanse yen	1.304	2,4	1.265	2,6
Canadese dollar	254	0,5	241	0,5
Deense kroon	435	0,8	332	0,7
Hongkongse dollar	971	1,8	1.181	2,4
Indiase roepie	1.068	2,0	962	2,0
Noorse kroon	260	0,5	286	0,6
Zuid-Koreaanse won	1.316	2,5	462	1,0
Zweedse kroon	534	1,0	462	1,0
Zwitserse franc	1.758	3,3	1.601	3,3
Overige	3.560	6,6	3.479	7,2
	53.762	100,0	48.121	100,0

	2013		2012	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden ¹⁾				
<i>Vastrentende waarden naar valuta voor afdekking met derivaten ²⁾</i>				
Euro	120.961	96,7	108.727	89,1
Amerikaanse dollar	83	0,1	9.490	7,8
Britse pound sterling	0	0,0	108	0,1
Japanse yen	0	0,0	6	0,0
Overige valuta	4.066	3,2	3.675	3,0
	125.110	100,0	122.006	100,0
<i>Vastrentende waarden naar valuta na afdekking met derivaten</i>				
Euro	120.961	96,7	117.709	96,5
Amerikaanse dollar	83	0,1	508	0,4
Britse pound sterling	0	0,0	108	0,1
Japanse yen	0	0,0	6	0,0
Overige valuta	4.066	3,2	3.675	3,0
	125.110	100,0	122.006	100,0

1) De niet-euro beleggingen hebben betrekking op Emerging Market Debt local currency (Stone Harbor).

2) In bovenstaande tabel zijn de High Yield beleggingsfondsen, waarbij de valuta-afdekking binnen de beleggingsfondsen zelf plaatsvindt, meegenomen onder Euro.

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten. De post valutatermijntransacties bestaat uit de volgende transacties, omgerekend in euro per 31 december 2013:

in miljoenen euro	aankoop transacties	verkoop transacties	resultaat	uiterlijke einddatum
euro	27.043	0	27.043	15 jan 2014
US dollar	0	-19.071	-19.071	15 jan 2014
Japanse yen	0	-3.896	-3.896	15 jan 2014
Britse pound sterling	0	-3.582	-3.582	15 jan 2014
	27.043	-26.549	494	

Indien de afrekening van deze transacties op 31 december 2013 zou hebben plaatsgevonden dan zou het af te rekenen bedrag € 494 duizend lager uitvallen dan overeengekomen (ongerealiseerde resultaat van € 494 duizend).

Voor de US-dollar, het Engelse pond en de Japanse yen geldt een strategische afdekking van 75% van de zakelijke waarden. Per eind 2013 komt dit neer op een valuta-afdekking van 58,1% van de niet-euro beleggingen.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het Vereist Eigen Vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valuta risico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valuta risico bedraagt 4.123 (0,5%) en voor het strategisch valuta risico 5.081 (0,8%).

Grondstoffenrisico

Bij de berekening van het Vereist Eigen Vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch grondstoffenrisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 30%. Het pensioenfonds belegt niet in grondstoffen en hoeft daarom geen buffers hiervoor aan te houden.

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Voor de berekening van het Vereist Eigen Vermogen wordt bij de vaststelling van het kredietrisico uitgegaan van de vigerende kasstroommethodiek. Hierbij wordt alleen rekening gehouden met een buffer voor kredietrisico wanneer een positieve spread resulteert voor het betreffende rentegevoelige beleggingsproduct. Bij de balanspost Vastrentende waarden is een nadere toelichting opgenomen waaruit de verdeling van de portefeuille blijkt.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan gemeten worden aan de hand van de creditspread. De gewogen gemiddelde credit spread van de rentegevoelige beleggingen van het fonds is 0,34%. Een andere indicator voor het aanwezige kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille van het fonds is de rating afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd.

	2013		2012	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	36.508	29,2	60.430	49,5
AA	55.398	44,3	26.364	21,6
A	8.814	7,0	11.685	9,6
BBB	13.216	10,6	11.860	9,7
Lager dan BBB	10.504	8,4	10.493	8,6
Geen rating	670	0,5	1.174	1,0
	125.110	100,0	122.006	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	4.437	3,5	7.707	6,3
Resterende looptijd >= 1 en < 5 jaar	43.651	34,9	45.868	37,6
Resterende looptijd >= 5 jaar	77.022	61,6	68.431	56,1
	125.110	100,0	122.006	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd voor de rentegevoelige beleggingen die een creditspread groter dan 0% hebben. De creditspread wordt bepaald op basis van de rentegevoelige kasstromen van het fonds. Afgaande op de hierboven genoemde creditspread resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 1.999 (0,1%) en voor het strategisch kredietrisico van 2.039 (0,1%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Het fonds heeft een risicoverzekering voor het overlidensrisico en een premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid afgesloten bij een externe, onder toezicht van DNB staande verzekeringsmaatschappij.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 4.781 (0,7%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 4.781 (0,7%).

Liquiditeitsrisico

Een pensioenfonds kan het risico lopen dat het niet over voldoende liquide financiële middelen beschikt om op het beoogde moment aan de pensioenuitkeringsverplichtingen te voldoen. Daarnaast is er ook sprake van een liquiditeitsrisico als een lange periode vooraf gaat aan de volledige verkoop van een beleggingsobject. Dit beleggingsobject is dan illiquide. Beleggingen in (niet-beursgenoteerd) vastgoed en in hedge funds worden vaak als illiquide betiteld.

Voor de belangen in niet-beursgenoteerd vastgoed wordt rekening gehouden met een liquiditeitsrisico in de berekening van het Vereist Eigen Vermogen. Voor deze belegging is eveneens rekening gehouden met een extra verzwaring uit hoofde van leverage. Omdat DNB (nog) geen rekenvoorschriften heeft voor de berekening van het liquiditeitsrisico (S7) en dit risico alleen van toepassing is bij de zakelijke waarden, is het zakelijke waarden risico (S2) verhoogd middels een extra verzwaring van de buffer.

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Bij de berekening van het concentratierisico is rekening gehouden met een extra buffer voor de obligatiebeleggingen in Frankrijk, Oostenrijk, Nederland en België.

	2013		2012	
	€	%	€	%
Onroerende zaken				
<i>Verdeling onroerende zaken per regio:</i>				
Europa	3.828	100,0	4.444	100,0
<i>Grote posten: onroerende zaken van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 2% van het balanstotaal</i>				
ING real estate eurosiris fund	3.828	2,0	4.444	2,4

	2013		2012	
	€	%	€	%
Zakelijke waarden				
<i>Verdeling zakelijke waarden per regio:</i>				
Europa	15.498	28,8	14.487	30,1
Noord-Amerika	26.169	48,7	20.960	43,6
Azië	5.214	9,7	5.033	10,4
Oceanië	284	0,5	604	1,3
Opkomende markten (Emerging markets)	6.597	12,3	7.037	14,6
	53.762	100,0	48.121	100,0
<i>Verdeling zakelijke waarden per sector:</i>				
Financiële instellingen	11.504	21,4	10.289	21,4
Informatietechnologie	7.290	13,6	6.386	13,3
Industriële ondernemingen	5.468	10,2	4.745	9,9
Niet-cyclische consumentengoederen	7.859	14,6	6.478	13,5
Cyclische consumentengoederen	5.123	9,5	5.187	10,8
Farmacie	5.116	9,5	4.364	9,1
Energie	4.583	8,5	4.827	10,0
Nutsbedrijven	1.017	1,9	914	1,9
Telecommunicatie	2.561	4,8	1.838	3,8
Basisindustrieën	3.138	5,8	2.988	6,2
Andere sectoren	103	0,2	105	0,2
	53.762	100,0	48.121	100,0
<i>Grote posten: zakelijke waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 2% van het balanstotaal</i>				
Blackrock msci US Index fund b	13.440	7,1	10.680	5,7
ING multimanager north america eq fund	12.971	6,8	10.801	5,7
ING multimanager europe equity fund	7.722	4,1	6.585	3,5
Blackrock msci europe index fund b	7.548	4,0	7.536	4,0
Blackrock msci japan index fund b	5.194	2,7	5.058	2,7
Robeco emerging stars z	3.795	2,0	0	0,0
Aberdeen emerging markets A2 cap	3.684	1,9	8.222	4,4
<i>Op basis van de "Look-Through" methode zijn er geen grote posten.</i>				

	2013		2012	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa	109.438	87,5	102.387	83,9
Noord-Amerika	10.349	8,3	10.430	8,5
Azië	42	0,0	0	0,0
Oceanië	742	0,6	662	0,5
Opkomende markten (Emerging markets)	4.066	3,2	7.977	6,5
Overige	473	0,4	550	0,6
	125.110	100,0	122.006	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden per soort:</i>				
Staatsobligaties, niet index-linked	97.821	78,2	93.008	76,2
Staatsobligaties, index-linked	204	0,2	628	0,6
Hypothecaire leningen	0	0,0	39	0,0
Bedrijfsobligaties/Credits	27.085	21,6	28.331	23,2
	125.110	100,0	122.006	100,0
<i>Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 2% van het balanstotaal</i>				
Staatsobligaties Nederland	23.933	12,6	24.573	13,1
Staatsobligaties Duitsland	21.806	11,5	16.998	9,0
Staatsobligaties Frankrijk	12.645	6,7	12.808	6,8
Standard life-pan Euoepan Corporate Bond fund	10.583	5,6	10.286	5,5
Morgan Stanley Euoepan Corporate Bond ex financials fund	8.596	4,5	8.341	4,4
Staatsobligaties Finland	7.737	4,1	10.001	5,3
Staatsobligaties Oostenrijk	6.616	3,5	8.063	4,3
Stone Harbor emerging markets local currency debt fund	4.637	2,4	5.330	2,8
Nordea US High yield Bond fund	4.425	2,3	5.034	2,7
Neuberger High yield Bond fund	4.351	2,3	4.269	2,3

Er zijn geen discretionaire beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in Koninklijke Theodorus Niemeijer B.V.

Hoogte buffer

In het standaardmodel is de gevoeligheid van het eigen vermogen voor concentratierisico (S8) becijferd voor de grootste concentraties binnen de vastrentende waarden portefeuille. Het betreffen hier landenconcentraties binnen de vastrentende waarden portefeuille die meer dan 2% van de totale marktwaarde in beslag nemen. De buffer voor het feitelijk concentratierisico bedraagt 5.072 (0,8%) en voor het strategisch concentratierisico risico 5.053 (0,7%).

Groningen, 16 juni 2014

W.J.L. Smink

Y. Faber

R. Viring

E. Tammens

M.O.R. van Klinken

G.C. van der Veen

Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum plaatsgevonden.

Resultaatbestemming

Statutair bepalingen omtrent de resultaatbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de resultaatbestemming.

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2013 te muteren in de algemene reserve.

Uitvoering

De uitvoering van de pensioenregeling, de financiële administratie en de actuariële advieswerkzaamheden van het pensioenfonds zijn ondergebracht bij AZL N.V. te Heerlen.

Het fiduciair vermogensbeheer is uitbesteed aan ING IM ICS te Den Haag.

De controle van de jaarrekening is uitgevoerd door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. te Rotterdam.

De controle van de voorziening pensioenverplichtingen berust bij Sprenkels & Verschuren te Amsterdam, certificerend actuaaris van het fonds.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Will Niemeijer Pensioenfonds te Groningen is aan Sprenkels & Verschuren B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2013.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard. Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen, dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds. De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132.

De vermogenspositie van Stichting Will Niemeijer Pensioenfonds is naar mijn mening niet voldoende, vanwege een beperkt reservetekort.

Amsterdam, 16 juni 2014

A.J.M. Jansen AAG
verbonden aan Sprenkels & Verschuren B.V.

Aan: het bestuur van Stichting Will Niemeijer Pensioenfonds

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2013 van Stichting Will Niemeijer Pensioenfonds te Groningen gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2013 en de staat van baten en lasten over 2013 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het stichtingskapitaal en de reserves en het saldo van baten en lasten getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het stichtingskapitaal en de reserves van Stichting Will Niemeijer Pensioenfonds per 31 december 2013 en van het saldo van baten en lasten over 2013 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Rotterdam, 16 juni 2014

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door
drs. F.J. van Groenestein

Bijlagen

Aangesloten ondernemingen per 31 december

Koninklijke Theodorus Niemeijer B.V.